

INVESTEREN IN KENNEN EN KUNNEN

De onderwijsvisie van de N-VA

*“In mijn klas zijn we met 28.
De juf zegt altijd dat ze ogen en
oren tekort komt.”*

- Nora -

Inhoudstafel

Voorwoord	5
DEEL I. Doorlichting van ons onderwijslandschap	6
1. Onderwijs is een Vlaamse bevoegdheid	6
2. Vlaanderen eentalig, de Vlaming meertalig	6
3. Leerplicht	7
4. Beheersbare schoolkosten	7
5. Vrijheid van onderwijs en de keuzevrijheid van de ouders	8
6. De onderwijsnetten	9
7. De structuur van het Vlaamse onderwijs	10
DEEL II. De N-VA-visie op onderwijs	13
A. Onze uitgangspunten	
1. De school als motor van gemeenschapsvorming	13
2. Onderwijs en arbeidsmarkt: sterke partners voor een bloeiende economie	16
3. Nederlands noodzakelijk, meertaligheid een troef	20
B. Onze visie: inzetten op mensen en op een efficiënte organisatie	
4. Gelijke groeikansen voor elke leerling	25
5. Leerkrachten en directies: spilfiguren binnen ons onderwijs	29
6. Sterke en verantwoordelijke ouders	33
7. Iedereen hoger onderwijs?	36
8. Een moderne en behoeftedekkende schoolinfrastructuur	39
9. Betere resultaten met minder structuren	42
10. Brussel en de Vlaamse Rand	45
DEEL III. De tien prioriteiten van de N-VA	50

De Vlaamse volksvertegenwoordigers Goedele Vermeiren, Vera Celis, Kris Van Dijck en Willy Segers zijn de onderwijs-specialisten van de N-VA.

Voorwoord.

Onderwijs geeft toekomst

Ons onderwijs vormt heel vaak onderwerp van discussie. En dat is maar goed ook. Want het onderwijs is een cruciale bouwsteen voor de persoonlijke ontwikkeling van onze jongeren.

Nu al meer dan twee decennia lang is Vlaanderen autonoom bevoegd voor zijn eigen onderwijs. De financiële middelen die ervoor bestemd zijn, maken bijna veertig procent uit van de begroting van de Vlaamse overheid.

Meer dan eender welk beleidsdomein vormt het onderwijs natuurlijk een wissel op de toekomst. Daarom alleen al verdient het onderwijs te worden gekoesterd. We moeten er daarom voorzichtig mee omgaan. **Beleidskeuzes moeten goed worden gewikt en gewogen.** Bijsturing en vernieuwing in het onderwijs zijn zeker niet verboden, maar achteloos experimenteren is echt taboe.

Vlaanderen heeft een **kwaliteitsvol, goed uitgebouwd en lokaal sterk ingebed onderwijs**. Op al dat goede kan verder worden gebouwd. Maar tekortkomingen, fouten of gemiste kansen moeten ook gepast kunnen worden bijgestuurd.

Het ligt voor de hand dat de N-VA zich met betrekking tot het onderwijsbeleid uitdrukkelijk engageert. De partij focust zich bij prioriteit immers op **de essentiële hefboomen voor gemeenschapsvorming**. Bovendien zijn binnen de N-VA ook velen actief in het onderwijs. Hun betrokkenheid en rijke onderwijservaring vormde mee de basis voor dit onderwijsdossier, dat tot stand kwam na lang en breed overleg tussen parlementsleden,

bestuursleden en militanten van de partij. Ook de inbreng van vele externe deskundigen werd bijzonder gewaardeerd.

Dit N-VA-onderwijsdossier bevat voldoende water en brood om een aantal uitdagingen voor morgen aan te pakken. Bij het formuleren van onze inzichten, ideeën en beleidsvoorstellen stond ons steeds een duidelijke doelstelling voor ogen. We willen **onze jongeren laten groeien tot kritische, zelfstandig denkende burgers**. Assertief en verdraagzaam. Niet vies om morgen mee verantwoordelijkheid op te nemen, in Vlaanderen en wereldwijd.

Om die meerwaarde te realiseren, moeten onze jongeren worden opgeleid om op de best mogelijke manier, met respect voor hun individuele mogelijkheden en ambities, hun plaats te vinden in onze samenleving. Geen eenvoudige maar wel een terecht ambitieuze opdracht. Het is **een opdracht waar het wederzijds opnemen van rechten en plichten centraal staat**. Want ook hier gaan vrijheid en verantwoordelijkheid naadloos samen.

Veel lees- en inspiratiegenot!

Goedele Vermeiren, Vera Celis,
Kris Van Dijck en Willy Segers
Vlaamse volksvertegenwoordigers N-VA

“Ons systeem is gericht op de middelmaat, op iedereen meekrijgen. Dat gaat ten koste van leerlingen die veel meer aankunnen. Zij worden te weinig uitgedaagd, en minder dan vroeger. Dat blijkt duidelijk uit studies.”

*Ivan Van De Cloot, hoofdeconoom van de denktank Itinera,
in De Tijd, 03/09/2011*

DEEL I. Ons onderwijslandschap

1. Onderwijs is een Vlaamse bevoegdheid

Sinds de staatshervorming van 1991 is het onderwijsbeleid in dit land **een bevoegdheid van de gemeenschappen**. De Vlaamse, de Franse en de Duitstalige Gemeenschap beslissen dus zelf hoe ze hun eigen onderwijs organiseren en welke klemtonen ze in hun onderwijsbeleid leggen. Zo kan Vlaanderen zijn eigen eindtermen voor leerlingen bepalen en betaalt de Vlaamse overheid de lonen van haar onderwijzend personeel.

Onderwijs is de **belangrijkste Vlaamse begrotingspost**: vandaag besteedt Vlaanderen bijna 40 procent van zijn totale budget aan onderwijs. In 2012 staat een fikse 10 314 605 000 euro, dus ruim 10,3 miljard betaalkredieten ingeschreven. Hiervan gaat bijna 70 procent naar de salarissen.

Het **federale (Belgische) bestuursniveau** is vandaag nog maar bevoegd voor drie specifieke materies: de pensioenen van het onderwijspersoneel, het begin en het einde van de leerplicht en de minimumvoorwaarden voor het behalen van een diploma. Om van het onderwijsbeleid een homogeen bevoegdheidspakket te maken, is het aangewezen om de luttelste nog federaal gebleven onderwijsbevoegdheden volledig naar de gemeenschappen over te hevelen.

2. Vlaanderen eentalig, de Vlaming meertalig

In het Nederlandse taalgebied (de 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest, en dus inbegrepen de faciliteitengemeenten) is **de enige officiële taal het Nederlands**. In het privéleven mag iedereen echter de taal gebruiken die hij verkiest. Deze vrijheid van taalgebruik wordt op bepaalde vlakken wel ingeperkt. Zo bijvoorbeeld in de contacten tussen werkgevers en hun personeel, en ook in het onderwijs.

In het Nederlandstalige onderwijs in Vlaanderen en in Brussel is de onderwijstaal het Nederlands, behalve voor het vreemdetalenonderwijs. In de praktijk betekent dit dat de Engelse les volledig in het Engels mag gegeven worden, maar de les wiskunde alleen in het Nederlands.

Tegelijk is Vlaanderen een regio die op zeer veel terreinen verankerd is in een brede internationale context. Ambitieuze eindtermen voor vreemde talen blijven daarom natuurlijk van belang. Zo is er in het hoger onderwijs – zij het onder strikte voorwaarden – **naast het Nederlands ook plaats voor andere talen** (in hoofdzaak het Engels).

© Nationale Beeldbank

3. Leerplicht

In België geldt een leerplicht voor alle kinderen van zes tot achttien jaar. Een pure 'school'-plicht is er niet. Dat betekent dat ook kinderen die (individueel of collectief) huisonderwijs volgen beantwoorden aan de leerplicht. Die leerplicht geldt voor alle kinderen die in België verblijven, met andere woorden ook voor kinderen met een vreemde nationaliteit. **Elk kind dat in Vlaanderen verblijft, heeft recht op een schoolbank;** scholen mogen kinderen zonder verblijfsvergunning niet weigeren.

4. Beheersbare schoolkosten

In Vlaanderen zijn zowel het leerplichtonderwijs als het kleuteronderwijs kosteloos toegankelijk. **Scholen mogen geen inschrijvingsgeld vragen** aan de ouders.

In het basisonderwijs mogen scholen geen bijdrage vragen aan de ouders voor de kosten die ze maken om de eindtermen of de ontwikkelingsdoelen te bereiken. Scholen ontvangen immers geld van de overheid om het nodige materiaal voor het bereiken van die onderwijsdoelstellingen aan te kopen, zoals boeken, schriften en schrijfmateriaal.

Uiteraard organiseren scholen ook **bijkomende activiteiten** die niet strikt noodzakelijk zijn om de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen te bereiken: toneelvoorstellingen, museumbezoeken, sport, schooluitstappen naar de kinderboerderij, ... Deze activiteiten maken het voor kinderen extra boeiend en leuk om naar school te gaan. Bij sommige van deze uitstappen werd echter de vraag gesteld wat de meerwaarde was

voor de leerlingen. Een aantal buitenschoolse activiteiten bleek weliswaar zeer zinvol, maar tegelijk soms ook zeer duur. Doordat er op die manier een oneigenlijke selectie in de leerlingenpopulatie werd gemaakt, voerde het Vlaams Parlement **de zogenaamde maximumfactuur** in. De extra schoolactiviteiten mogen voor de ouders sindsdien een bepaalde kostprijs niet overschrijden. Meteen kregen de scholen zelf wel meer werkingsmiddelen, zodat de schooluitstappen ook met de maximumfactuur mogelijk bleven.

In het secundair onderwijs bestaat er geen maximumfactuur maar moeten de schoolkosten wel **'effectief, aantoonbaar en verantwoord'** zijn. De kosten op de schoolfactuur van een leerling moeten ook echt voor die specifieke leerling gemaakt zijn. De school moet dus kunnen bewijzen dat de kosten effectief gemaakt zijn en ook kaderen in het realiseren van het leerplan.

Kosteloos leerplichtonderwijs staat uiteraard niet gelijk met 'gratis' onderwijs. Zo betaalde de samenleving in 2010 gemiddeld 4 490 euro per kind per jaar in het gewoon basisonderwijs en 13 925 euro per kind per jaar in het buitengewoon basisonderwijs. In het secundair onderwijs kwam dit op 7 941 euro per leerling per jaar in het gewoon en 17 537 euro per leerling per jaar in het buitengewoon secundair onderwijs. In het leerplichtonderwijs zaten in het schooljaar 2010-2011 alles samen 854 515 leerlingen (410 208 in het lager onderwijs en 444 307 in het secundair onderwijs). Voegen we ook het kleuteronderwijs toe, dan **organiseert de Vlaamse overheid kosteloos onderwijs voor in totaal 1 113 914 leerlingen**. De studenten in het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs worden hier buiten beschouwing gelaten.

5. Vrijheid van onderwijs en keuzevrijheid van de ouders

Beide basisprincipes worden vaak door elkaar gehaald. 'Vrijheid van onderwijs' betekent dat iedereen (elke natuurlijke persoon of rechtspersoon) onderwijs mag organiseren. Zo mogen ouders hun eigen kinderen onderwijzen en mogen ook vzw's, zoals de Parochiale Werken in een gemeente, een school oprichten. 'Keuzevrijheid van de ouders' betekent dat ouders hun kinderen naar een school naar keuze kunnen laten gaan die daarbij ook op een redelijke afstand van de woonplaats ligt.

Vandaag verzekert de Belgische Grondwet de keuzevrijheid van de ouders. Deze keuzevrijheid wordt echter nog steeds **vanuit levensbeschouwelijke zijde bepaald en niet door het pedagogisch project** of de opvoedingsmethode.

De grondwet bepaalt ook dat alle leerplichtige leerlingen **recht hebben op een morele of religieuze opvoeding** en dit ten laste van de overheid. Scholen die zijn ingericht door openbare besturen (de Vlaamse Gemeenschap, steden, gemeenten en provincies) moeten tijdens de duur van de leerplicht de keuze aanbieden tussen een erkende godsdienst¹ of zedenleer. Het vrij onderwijs (bijvoorbeeld de katholieke scholen) heeft die verplichting niet.

Dat betekent dat ouders wel om godsdienstles of zedenleer voor hun kind(eren) kunnen vragen, maar niet om een Freinet-school in de buurt. Deze regeling heeft ook nog een ander gevolg: als men van het kleuteronderwijs ook daadwerkelijk leerplichtonderwijs wil maken, zullen er ook al in het kleuteronderwijs levensbeschouwelijke vakken georganiseerd (en door de overheid betaald) moeten worden.

Keuzevrijheid?

De keuzevrijheid wordt bepaald vanuit levensbeschouwelijk oogpunt maar niet door het pedagogisch project of de opvoedingsmethode. Dit is een belangrijke nuance, zeker in het licht van het capaciteitsprobleem.

Veronderstel: ouders willen hun kind naar een vrije, katholieke school sturen (zeg maar: het Onze-Lieve-Vrouwe-college), maar daar is geen plaats meer. In een andere vrije, katholieke school (zeg maar: het Norbertijncollege) is er wel nog plaats. De ouders kiezen echter liever niet voor deze school. Volgens de grondwet wordt de keuzevrijheid van de ouders wel degelijk gewaarborgd. Toch is dat in de concrete beleving van deze ouders niet het geval.

¹ De erkende godsdiensten zijn: Rooms-katholieke godsdienst, Anglicaanse godsdienst, Protestants-evangelische godsdienst, Orthodoxe godsdienst, Islamitische godsdienst en Israëlitische godsdienst.

© Nationale Beeldbank

6. De onderwijsnetten: twee onderwijskoepels en het gemeenschapsonderwijs

Het onderwijslandschap in Vlaanderen omvat **drie onderwijsnetten**:

- het gemeenschapsonderwijs (GO!),
- het officieel gesubsidieerd onderwijs (OGO) en
- het vrij gesubsidieerd onderwijs (VGO).

Een **onderwijskoepel** is een vereniging die een reeks inrichtende machten in het onderwijs vertegenwoordigt. Een **onderwijsnet** neemt van hen een aantal taken over, zoals het opstellen van leerplannen en lesroosters.

Het onderwijslandschap in Vlaanderen				
	Drie officiële onderwijsnetten in Vlaanderen			Privé
	GO!	OGO	VGO	
Inrichtende macht:	Raad van het GO! (RAGO)	Gemeente-, stads- of provinciebestuur	Privé: zowel confessioneel (bijvoorbeeld katholiek) als niet-confessioneel (bijvoorbeeld methodescholen)	Privé
Levensbeschouwing:	Neutraal: keuze is gegarandeerd	Neutraal: keuze is gegarandeerd	Vrij: keuze van de inrichter	Vrij: keuze van de inrichter
Rol van de Vlaamse overheid:	Erkenning en financiering (100 procent overheidsmiddelen)	Erkenning en subsidiëring	Erkenning en subsidiëring	Geen

“Het gelijkheidsideaal van de jaren zeventig mondde uit in een basisvorming waarin zeer uiteenlopende leerlingen allemaal hetzelfde onderwijsaanbod kregen. In het beleid zijn grote risico's genomen met kwetsbare leerlingen voor wie het onderwijs te (lang) theoretisch was en voor wie er geen aparte leerroutes mochten komen. Voor deze leerlingen is de nadruk komen te liggen op wat ze niet konden, in plaats van hun talenten te benutten.”

Uit het rapport van de Commissie-Dijsselbloem over onderwijsvernieuwingen in Nederland, 2008

Hoe financiert en subsidieert de Vlaamse overheid ons onderwijs?

- De Vlaamse overheid neemt **alle personeelskosten** op zich en betaalt de lonen van het onderwijzend personeel. Dit is wel beperkt tot het toegekende uren- (voor het onderwijzend personeel) en puntenpakket (voor het ondersteunend en het bestuurspersoneel). In het basisonderwijs wordt 2,84 procent van deze middelen toegewezen voor kinderen die leerbedreigd zijn. Scholen ontvangen ook **omkaderingsmiddelen** om personeel aan te trekken voor ICT en zorg. Wil een school meer personeel inzetten, dan mag ze dit natuurlijk altijd doen, maar dan moet ze wel zelf instaan voor de lonen van dit bijkomend personeel.
- De inrichtende machten van de scholen krijgen van de Vlaamse overheid financiële middelen voor de **werking van hun scholen**. Bijvoorbeeld om de verwarming en de schoolboeken te betalen.
- De basisfinanciering is voor alle onderwijsnetten gelijk. Het GO! en het OGO krijgen extra middelen om de door de grondwet verplichte keuzevrijheid van de ouders te verzekeren (GO!) en het nodige aanbod **levensbeschouwelijke vakken** aan te bieden (GO! en OGO).
- Er is een afzonderlijke regeling voor de betoelaging van **schoolinfrastructuur** (nieuwbouw, aankoop, renovatie, ...). Het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIO) financiert het GO! voor 100 procent. Het OGO en VGO worden beiden gesubsidieerd voor 70 procent in het lager onderwijs en voor 60 procent in het secundair onderwijs. Ook het hoger onderwijs kan genieten van subsidies. De **wachtlijst voor schoolinfrastructuur** bedraagt voor het leerplichtonderwijs op dit moment bijna tien jaar.

7. De structuur van het Vlaamse onderwijs

Vlaanderen heeft drie onderwijsniveaus: **het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het hoger onderwijs**. Op het niveau van het basis- en het secundair onderwijs is er ook het buitengewoon onderwijs voor leerlingen die het gewone onderwijs niet kunnen volgen omwille van leer- of gedragsproblemen of vanwege een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking.

Vanaf de tweede graad worden vier onderwijsvormen onderscheiden: het algemeen secundair onderwijs, het technisch secundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs.

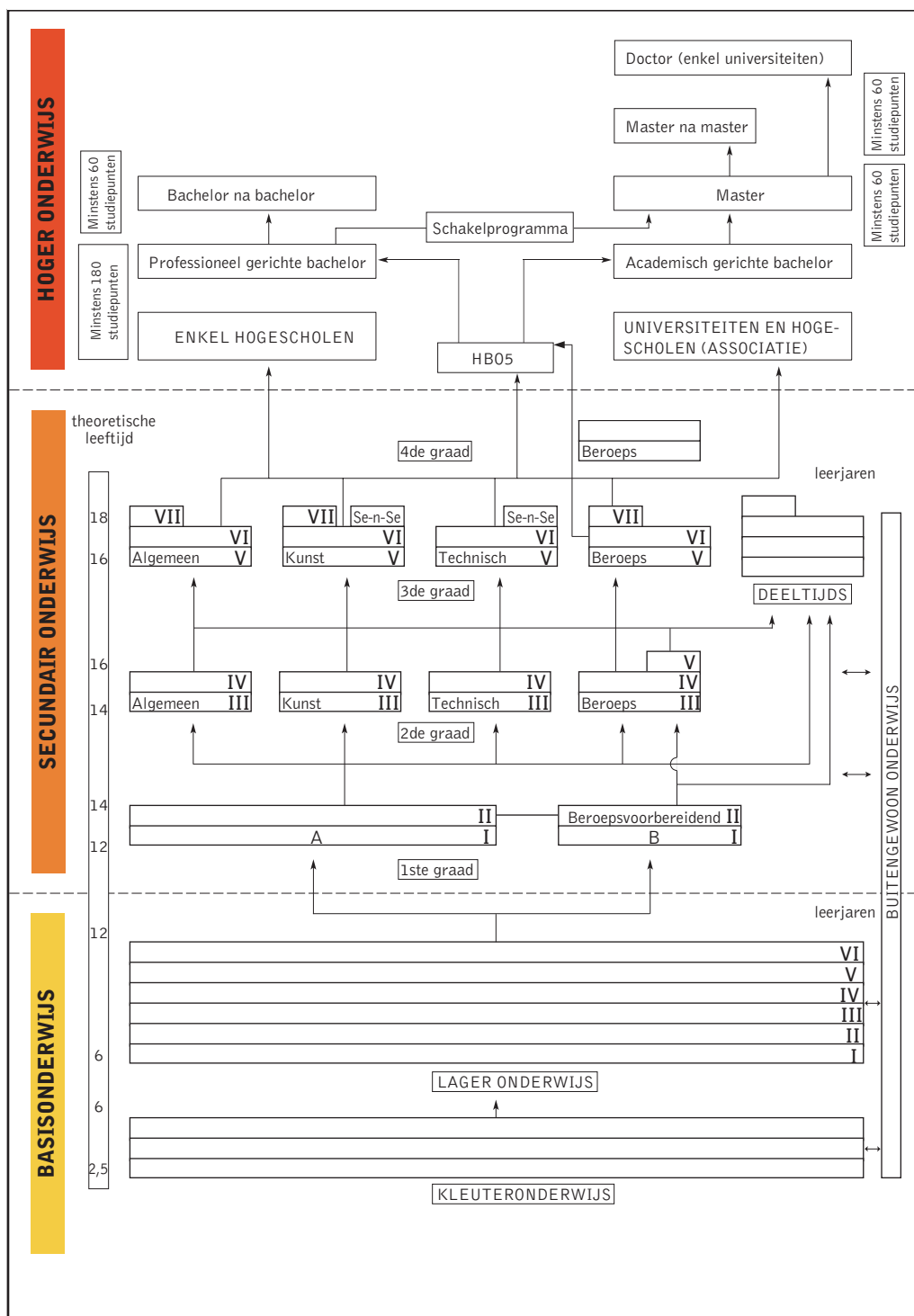
Naast de drie traditionele onderwijsniveaus is er ook de 'permanente vorming' die zich in hoofdzaak tot volwassenen richt.

Figuur 1 op de bladzijde hiernaast geeft een en ander schematisch weer.

© Nationale Beeldbank

STRUCTUUR VAN HET VLAAMS ONDERWIJS SCHOOLJAAR 2010 - 2011

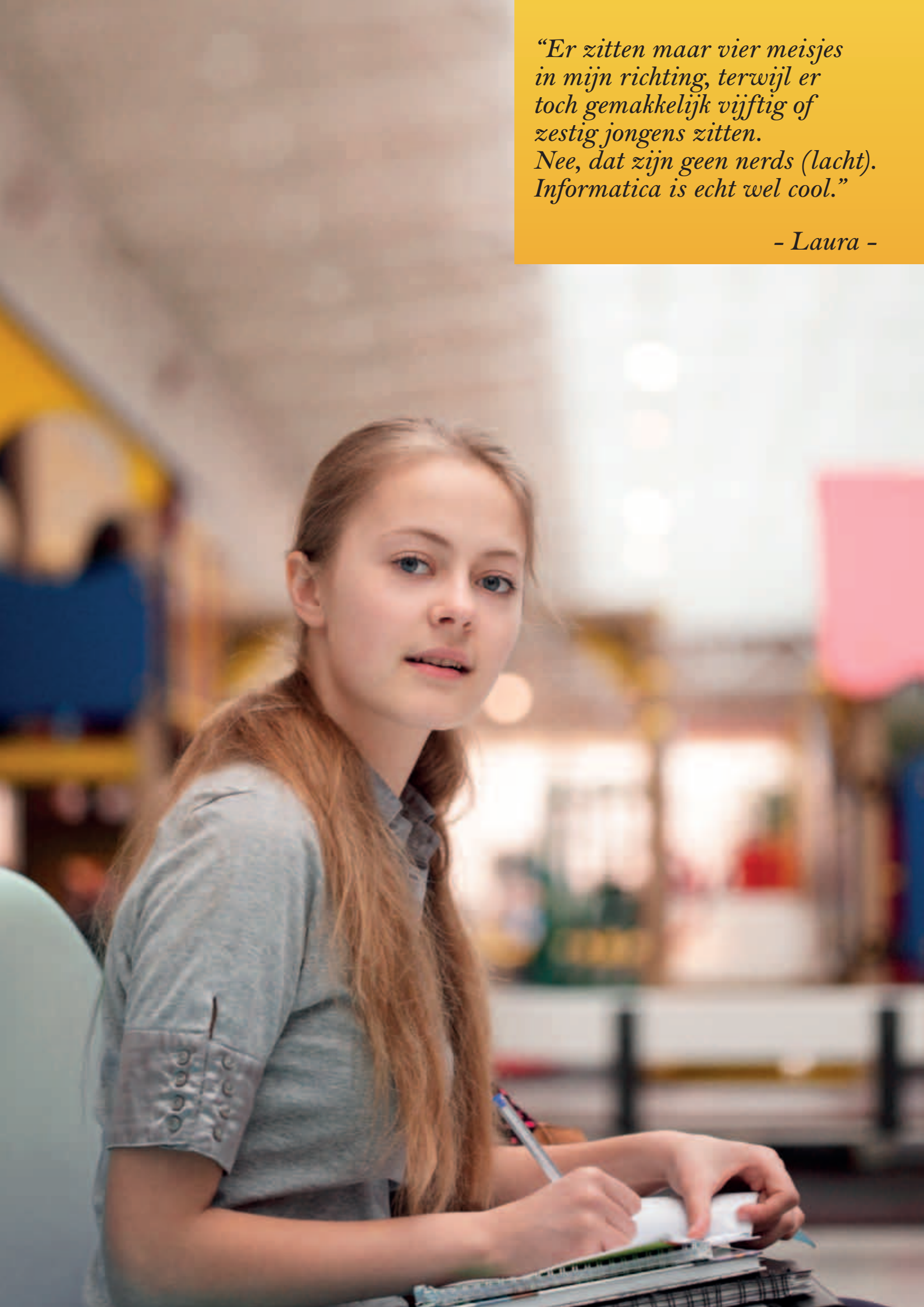

figuur 1:
Structuur van
het Vlaamse
onderwijs
(schooljaar
2010-2011)².

² Bron: Het Vlaams
onderwijs in beeld,
2010-2011,
Vlaamse overheid,
Beleidsdomein On-
derwijs en Vorming

*“Er zitten maar vier meisjes
in mijn richting, terwijl er
toch gemakkelijk vijftig of
zestig jongens zitten.
Nee, dat zijn geen nerds (lacht).
Informatica is echt wel cool.”*

- Laura -

DEEL II.

De N-VA-visie op onderwijs

A. Onze uitgangspunten

1. De school als motor voor gemeenschapsvorming

De kerntaak van ons onderwijs is het vormen van jongeren tot kritische, zelfstandig denkende burgers, doordrongen van maatschappelijke en ethische waarden, assertief en verdraagzaam, met begrip voor verscheidenheid en met een open vizier naar Europa en de wereld. Om die reden is burgerschapseducatie ook opgenomen in de vakoverschrijdende eindtermen.³

Maar hoe zit het eigenlijk met die burgerzin van onze jongeren? Het Vlaamse luik van de *International Civic and Citizenship Education Study* (2009) stelt vast dat het slecht gesteld is met de democratische waarden van onze leerlingen.⁴ Onze Vlaamse scholieren scoren goed op het vlak van kennis, maar slecht als het gaat om **actief burgerschap, politieke participatie en het geloof in democratische waarden**. Al snel wijst men dan onze scholen en leerkrachten met de vinger. Dat is onterecht.

Een eerste verklaring ligt allicht in de sowieso al lage graad van politieke participatie van het gros van de bevolking. De verklaring hiervoor is te zoeken op velerlei terreinen. We kunnen niet om de vaststelling heen dat **het vertrouwen in 'de politiek' niet echt hoog is**, dus in de instellingen, de beleidsverantwoordelijken en de volksvertegenwoordigers. Ook daarom moet het 'oude' België dringend verder worden hervormd, zodat de vele bestuurlijke impasses eindelijk kunnen worden doorbroken.

Maar dat is natuurlijk slechts een deel van het probleem, en de verdere hervorming - en dus democratisering - van onze eigen politieke structuren is natuurlijk ook slechts een deel van de oplossing. 'Onze samenleving is gedetraditionaliseerd', zo luidt de diagnose van de sociologen. De klassieke instellingen die instonden voor **de normen en waarden in onze samenleving** hebben hun gezag verloren. Daarmee is ons kostbare sociale weefsel sterk onder grote druk komen te staan.

In die veranderende maatschappelijke context wordt de rol van het onderwijs en van de scholen des te belangrijker. **De scholen zijn cruciaal voor de instandhouding van het sociale weefsel**, zowel op het platteland als in de stad. Vaak zijn de scholen de enige plaatsen waar ouders uit de buurt mekaar nog ontmoeten.

³ Vakoverschrijdende eindtermen zijn eindtermen in het secundair onderwijs die de vakgrenzen overschrijden. Dat betekent concreet dat elke vakleraar er mee verantwoordelijk voor is dat de school zich inspant om ze te bereiken. Bij vakoverschrijdende eindtermen gaat het niet alleen over inhoud, maar ook over werkwijzen en attitudes, zoals 'leren leren' en sociale vaardigheden. In het basisonderwijs spreken we van leergebiedoverschrijdende eindtermen.

⁴ Zie www.ond.vlaanderen.be/obpwo/links/ICCS/Brochure_ICCS_2010_v2_HR.pdf

*“Kinderen kan je niet enkel tussen half negen en vier opvoeden.
De school en de ouders hebben elkaar hard nodig.”*

Liesbeth Van Impe, in Het Nieuwsblad, 01/09/2011

Scholen zijn geen eilanden zonder lijndiensten met het leven van alledag. Ze hebben een belangrijke maatschappelijke functie. De N-VA pleit voor **een opwaardering van de buurtschool en het uitbouwen van 'brede scholen'**. Zo komt de school weer centraal te staan in het sociale en publieke weefsel van de buurt. Een vak 'maatschappelijke oriëntatie' moet deze sociaal-maatschappelijke verankering ook effectief mee realiseren.

› Burgerzin leert men al doende!

Het is belangrijk dat alle leerlingen weten welke waarden en normen onze Vlaamse samenleving schragen. De N-VA pleit voor het invoeren van een vak **'maatschappelijke oriëntatie' in alle richtingen**. Daarin passen onder meer thema's zoals verkeerseducatie, verantwoord omgaan met geld, kennis van de politieke wereld, ... Ook sensibilisering inzake seksualiteit (onder andere veilig vrijen) en het bewustmaken van de maatschappelijke diversiteit verdienen er een plaats.

Maar de N-VA wil de aandacht voor de versterking van de gemeenschapsvorming uitdrukkelijk niet beperken tot de eindtermen en de lessenpakketten van het onderwijs.

Heel vaak wordt net te veel verwacht en gevraagd van de leerkrachten. Ook zij zijn al eens beperkt in hun mogelijkheden. Een groot deel van **de verantwoordelijkheid voor de democratische opvoeding van onze kinderen ligt breder**. Zeg maar bij de voltallige gemeenschap. En natuurlijk, bij prioriteit, bij de ouders.

Waar mensen zich verenigen, treden mensen met elkaar in discussie, plegen ze overleg, vinden ze een consensus en nemen ze finaal beslissingen. In de jeugdbeweging leren kinderen hoe om te gaan met verantwoordelijkheid; in de sportvereniging leren ze in ploegverband samen te werken; in het jeugdhuis leren ze hoe ze zich organiseren; met de speelpleinwerking leren ze zich ook in te zetten voor anderen ... Op zoveel plaatsen leren en ervaren kinderen wat gemeenschapsgevoel is, wat solidariteit is, wat verantwoordelijkheid is. Ze leren er ook voor zichzelf op te komen en ook een mening te vormen.

De N-VA vindt het daarom **cruciaal dat jongeren worden aangezet om te participeren**, om aan het maatschappelijke leven deel te nemen. De school kan daarbij een belangrijke hefboom zijn. Bijvoorbeeld via schoolparlementen, leerlingenraden, werkgroepen die 'Schrijf-ze-Vrij'-dagen voor Amnesty International organiseren of gezamenlijk via Plan International een kind adopteren.

Het onderwijs heeft zonder twijfel een sterke hefboomfunctie. Maar het kan dit duwtje in de rug naar meer engagement - naar meer burgerzin - pas ten volle waarmaken wanneer **een sterke en brede samenwerking groeit met zoveel andere belangrijke actoren in de samenleving**. Denken we maar aan het verenigingsleven, de buurtwerking, de ouders, enzovoort. Daarom trekt de N-VA voor het basisonderwijs voluit de kaart van de buurtschool. En meer generiek die van de brede school.

› Buurtschool

De buurtschool is de afspiegeling van de buurt waarin kinderen opgroeien, vriendjes maken, sporten, kortom: zelfstandig worden. Ook voor veel ouders is de buurtschool vaak de ankerplaats voor een kennismaking met de buurt en de buren. Kinderen en ouders ontwikkelen er hun eigen lokale netwerk en worden zo mee opgenomen in het rijk geschakeerde sociale weefsel van de buurt.

Wie in de stad woont, schrijft zijn kinderen vandaag vaak niet meer in de buurtschool in. Soms heeft dat alles te maken met (de perceptie van) een negatief imago van de buurtschool. Zo rijden ouders vaak verschillende, nabije scholen voorbij om hun kinderen in te schrijven in een school met een 'betere' reputatie. Uit onderzoek blijkt dat de zogenaamde 'concentratiescholen' of 'zwarte scholen' de kwaliteitstest met de zogenaamde 'witte scholen' perfect doorstaan.

De N-VA wil werk maken van **kwaliteitsvolle buurtscholen. Het maakt daarbij dan niet uit of ze 'wit', 'zwart' of 'gemengd' zijn.** Los van de buurt en de omgeving moeten alle basisscholen voor de N-VA aan dezelfde hoge kwaliteitseisen beantwoorden.

› Brede school

De dagelijkse spurt van vele gezinnen met kinderen is een gekend fenomeen. 's Morgens: de kinderen tijdig bij de kinderopvang of op school krijgen en zelf ook nog tijdig op het werk starten. 's Avonds: de verplaatsing tussen de school en de muziekschool of de sportclub tot een goed en vooral stipt einde brengen. Het houdt niet op. En wat als je als ouder zelf nog een avondcursus in het volwassenen-onderwijs wil volgen?

Wat als veel faciliteiten zich nu eens op één locatie zouden bevinden, in een 'brede' school?

Een brede school als voorbereiding op de toekomst

Een brede school is een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren om zo een brede leer- en leef-omgeving tot stand te brengen. Het allereerste doel is alle kinderen en jongeren maximale ontwikkelingskansen te bieden op vlak van talentontwikkeling, gezondheid, veiligheid, maatschappelijke participatie. Zeg maar: een goede voorbereiding op de toekomst. Omdat schoolinfrastructuur in de buurt beschikbaar is, worden meteen een aantal praktische problemen voor de ouders (vervoer en afstand) en voor de lokale verenigingen (een beschikbaar lokaal) opgelost.

⁵ Verhaeghe, J.P. & Van Damme, J. (2008). Leerwinst en toegevoegde waarde voor wiskunde, technisch lezen en spelling in eerste en tweede leerjaar. Leuven, Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen.

“Ouders willen nog altijd liever dat hun kind het ASO doorloopt. Terwijl het voor veel jongeren, die echt niet graag op de schoolbanken zitten, veel beter zou zijn om een vak te leren waarmee ze vervolgens professioneel aan de slag kunnen. Een goed opgeleide stielman of -vrouw kan in heel wat gevallen veel meer kanten uit dan iemand die alleen een ASO-diploma op zak heeft.”

Christine Mattheeuws, voorzitter van het Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen, in Gazet van Antwerpen, 10/04/2012

De N-VA wil het concept van de brede school **nog ruimer invullen. Overal willen we schoolinfrastructuur beter gebruiken.** Voor de N-VA hoeven de scholen niet te sluiten na de nabewaking. Op de brede school kunnen niet alleen de eigen leerlingen terecht, maar na de schooluren is er - tegen democratische prijzen - ook plaats voor de hobby-, de amateur- en sportclubs, en in de vakantieperiodes voor speel- en sportpleinwerking.

De brede school is ook een plaats waar, bijvoorbeeld, de lessen Nederlands voor anders-taligen kunnen worden georganiseerd, waar deeltijds beroeps- en kunstonderwijs een plaats vindt, waar ouders voor kinderopvang terecht kunnen, en noem maar op. Uiteraard zijn duidelijke en praktische afspraken nodig op vlak van logistieke ondersteuning, verzekering en toezicht.

De samenwerking in een brede school kan vele vormen aannemen. Zeer verscheiden partners kunnen er terecht en de samenwerking focust zich dus best op **specifieke lokale behoeften**. De brede school is het kloppende hart van de lokale gemeenschap en bouwt doelbewust mee aan sociale samenhang in buurt en regio. Iedereen wordt er dus beter van.

2. Onderwijs en arbeidsmarkt: sterke partners voor een bloeiende economie

Elk jaar publiceert de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) een lijst met knelpuntberoepen. Als we de gegevens van 2001 en 2011 met elkaar vergelijken, valt op dat grotendeels dezelfde beroepsprofielen er de hoofdmoot uitmaken. De 'klassieke' knelpuntberoepen kunnen worden opgedeeld in vier categorieën: **ingenieurs, verpleeg- en zorgkundigen, technische profielen (bijvoorbeeld elektriciens) en informatici**. Vreemd genoeg vinden we beroepen zoals ingenieur en informaticus ook terug in het lijstje van de meest aantrekkelijke beroepen. Hoe dan ook hebben we deze profielen broodnodig voor de maatschappelijke uitdagingen van morgen.

De VDAB onderscheidt drie mogelijke oorzaken waardoor een bepaald beroep in de lijst van knelpuntberoepen terecht komt:

- **kwantitatief tekort:** er is een te lage uitstroom uit het onderwijs (omdat er te weinig studenten afstuderen of omdat er geen gepaste opleiding loopt);
- **kwalitatief tekort:** de kandidaten beschikken niet over de juiste vaardigheden;
- **ongunstige arbeidsomstandigheden:** weekendwerk, laag loon, hoge stressfactor, ...

© Nationale Beeldbank

Klassieke knelpuntberoepen

Er zijn een twintigtal 'klassiekers' die reeds jaar en dag in de lijst van de knelpuntberoepen opduiken. Door een kwantitatief tekort hebben we op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld te weinig verpleegkundigen, ingenieurs, technici, technische tekenaars, leerkrachten, elektriciens en lassers. Als gevolg van een kwalitatief tekort zijn bedrijven op zoek naar informatici, keukenpersoneel en begeleiders voor kinderopvang. Ongunstige arbeidsomstandigheden zorgen er dan weer voor dat weinig mensen kiezen voor een job als medewerker in een callcenter of als schoonmaker.

Bij sommige knelpuntberoepen kunnen uiteraard meerdere factoren meespelen. Zo is er bijvoorbeeld een kwantitatief tekort aan vrachtwagenchauffeurs omdat velen zich laten afschrikken door de perceptie van ongunstige arbeidsomstandigheden.

Op vlak van **levenslang leren en volwassenenonderwijs is Vlaanderen zeker niet de beste leerling** van de Europese klas. In 2010 volgde slechts 8,2 procent van de beroepsactieve bevolking een opleiding voor het werk of voor privédoeleinden⁶. In haar Pact 2020⁷ stelde de Vlaamse overheid een streefnorm van 15 procent tegen 2020 voorop. Een resultaat dat hoegenaamd niet concreet in zicht komt.

analyse

visie

op weg
naar
...

Het technisch en beroepsonderwijs moet jongeren **zo goed als mogelijk voorbereiden op de arbeidsmarkt**. Precies daarom wil de N-VA een sterk partnerschap uitbouwen tussen scholen en ondernemingen. Om de Vlaamse kenniseconomie te versterken, is immers een goede beschikbaarheid van ingenieurs en andere technici broodnodig. De N-VA pleit daarnaast ook voor een opwaardering van beroepsgerichte leerroutes. Wat het levenslang leren betreft, moeten vraag en aanbod onderling beter worden afgestemd.

⁶ Zie www.steunpuntwse.be/download/nl/3086266/xls

⁷ Zie www.vlaanderen.be/nl/publications/detail/pact-2020-een-nieuw-toekomstpact-voor-vlaanderen-20-doelstellingen

“Groeperen van leerlingen naargelang leerniveau en interesse levert een beter leerresultaat op dan uniforme systemen, blijkt uit meer dan twintig studies.”

Wouter Duyck, professor Cognitieve Psychologie aan de Universiteit Gent, in De Morgen, 10/05/2012

› Wetenschap en techniek: onbekend maakt onbemind

De N-VA wil technische, wetenschappelijke en wiskundige profielen aantrekkelijker maken. Leerlingen mogen niet langer kiezen voor Grieks-Latijn omdat de maatschappij dit 'hoger' waardeert. Studenten moeten een 'richting' kiezen op basis van hun talenten en interesses.

Met dit standpunt staan we gelukkig niet alleen. Zo kampeerden in juni 2011 nog enkele bedrijfsleiders uit Genk en omgeving voor de schoolpoorten van een technische school. Ouders die kamperen voor een school om een plaats voor hun zoon of dochter te bemachtigen, dat hebben we al

meegemaakt. Maar deze ludieke actie legde de vinger wel zeer sterk op de wonde: **er is een nijpend tekort aan geschoolde technici en wetenschappelijk opgeleide mensen.** Omdat te weinig leerlingen voor deze richtingen kiezen, wordt de kloof tussen de vraag naar en het aanbod van bepaalde groepen gekwalificeerd personeel steeds groter.

De oorzaak hiervan ligt niet zozeer bij het onderwijs zelf. Het is de samenleving - en de ouders in het bijzonder - die aan de ene studierichting een hoger prestige toekennen dan aan de andere. Bijvoorbeeld omdat ouders ervan uitgaan dat geestesarbeid nog steeds te verkiezen valt boven handenarbeid. Er moet dus hard worden gewerkt om deze voorbijgestreefde vooroordelen bij te sturen. Dat kan bijvoorbeeld door (op het federale niveau) **het sociaal statuut van arbeiders en bedienden gelijk te schakelen.** En natuurlijk ook door met meer waardering te spreken over handenarbeid en de handenarbeid ook een aantrekkelijk imago te geven.

Gerichte ingrepen in het arbeidsmarktbeleid en imagovorming door de media spelen een belangrijke rol. Maar ook het onderwijs kan een bijdrage leveren. Zo pleit de N-VA voor een **leerlijn 'wetenschappen en techniek' én een leerlijn 'ondernemerschap' op alle onderwijsniveaus.** Verder vragen we de ouders om haalbare studiekeuzes te maken, die goed aansluiten bij de talenten van hun kinderen en bij de noden van de arbeidsmarkt.

De bedrijfsleiders hadden hun tentje opgesteld aan de op het parking Foto Borgerhoff

Bedrijfsleiders kamperen voor schoolpoort

Om het nijpend tekort aan technisch geschoolden onder de aandacht te brengen, kampeerden een veertigtal bedrijfsleiders gisteren voor de poorten van de technische school Sint-Lodewijk om als eersten de afgestudeerden aan te kunnen werven. «We zijn constant op zoek naar technisch geschoolden», klinkt het bij de bedrijfsleiders.

Bedrijven schreeuwen om technisch geschoolden afgestudeerden, terwijl scholen het aantal leerlingen die sterke technische opleidingen volgen elk jaar zien dalen. Om dat probleem aan te kaarten veranderde de parking van Tech-

nisch Instituut Sint-Lodewijk in Genk gisteren in een tentenkamp. Zeven tenten en drie mobilhomes met daarin veertig bedrijfsleiders. «We stellen vast dat het aantal leerlingen de laatste 25 jaar is gehalveerd», vertelt Michel Janssen, directeur van Sint-Lodewijk. «Steeds minder jongeren kiezen voor technisch sterke richtingen. Nu zitten er nog 13 leerlingen in de elektronica-opleiding. Volgend schooljaar zijn er dat 11 en daarna geen meer.»

Noordkreet

Ook bij bedrijven staat het water als het ware aan de lippen. Ze slaken een noodkreet omdat ze geen of nog weinig goede tech-

nisch geschoolde mensen vinden. Een van hen is de Groep Essers, een transportbedrijf dat zo'n 1.000 trucks heeft rondrijden en waar bij de 2.000 mensen werken. «We kampen met een tekort aan goeie chauffeurs», getuigen Dirk Janssen en Marcel Nieuwets van het bedrijf. «Constant hebben we 30 tot 35 extra chauffeurs nodig. Zeker tien procent daarvan kunnen we niet of met zeer grote moeite invullen. Op jaarbasis staan bij de Groep Essers 25 trucks stil omdat we geen chauffeurs hebben. Een truck die één dag niet kan rijden, betekent een verlies van zo'n 800 à 900 euro. Volgens ons is vooral het imago van de job een probleem.» (LXB)

Het Laatste Nieuws, 23/06/2011

© Dreamstime

› Onderwijs en bedrijven, sterke partners

Voor de N-VA komt er best een meer **structurele samenwerking tussen de onderwijswereld en het bedrijfsleven**. Zo kan werk worden gemaakt van bedrijfsstages, nascholing voor leerkrachten en het aantrekken van gekwalificeerde mensen uit het bedrijfsleven voor het onderwijs. Ten slotte stelt de N-VA voor dat de laatste dagen van het schooljaar worden gebruikt om jongeren te informeren over studiekeuzes en beroepen. Scholen kunnen dan bedrijven, rolmodellen ('de vrouwelijke ingenieur'), universiteiten en hogescholen uitnodigen of een werkbezoek organiseren.

Reeds vanaf het basisonderwijs moeten de technische competenties van de leerlingen worden gedetecteerd, gestimuleerd en geëvalueerd. Een technische of wetenschappelijke studiekeuze maakt een leerling immers pas wanneer hij ermee in contact is gekomen. Wat men niet kent, kan men ook niet kiezen. Op die manier kan men al **vanaf het basisonderwijs leerlingen juister oriënteren**. Een oefening die veel breder loopt dan het huidige 'wel-of-niet-ASO'-advies.

Ook de meer abstracte technische profielen moeten opgewaardeerd worden. In het secundair onderwijs moet er daarom ruimte zijn voor **een vak 'abstracte techniek'**. Techniek kan ook aan bod komen in de bestaande vakken. Waarom zou er binnen het vak wiskunde niet vaker een relatie worden gelegd met technische beroepen? Ook binnen de technische richtingen moet iemand met voldoende capaciteiten later nog kunnen kiezen voor een ingenieursopleiding. Het is fout dat studenten die kiezen voor een technische richting al vooraf weten welke studierichtingen in hun vakgebied in de toekomst 'uitgesloten' zullen zijn. Evenmin is het een goede zaak dat leerlingen die een duidelijk sterk technisch profiel hebben, voor Latijn of Grieks moeten kiezen omdat dit de enige richting is waarin ze voldoende uitgedaagd worden.

Binnen het secundair onderwijs kan het gebruik van leerdomeinen (zoals techniek, taal, economie, samenleving en sport) **de schotten tussen de huidige onderwijsvormen (ASO, TSO, BSO en KSO)⁸** onderuit halen. We moeten de toekomstige invulling ervan echter goed bewaken. Zo moeten deze leerdomeinen in de eerste graad vanzelfsprekend aansluiten bij de bestaande vakken. Het mogen geen 'speeluurtjes' worden. In de les biologie kunnen bijvoorbeeld natuurwetenschappen aan bod komen, net zoals sociologie aan bod komt in de les geschiedenis.

Ook **de uitwisseling van leerkrachten biedt mogelijkheden**. Laat bijvoorbeeld een leerkracht uit de industriële wetenschappen een les wiskunde geven waar het abstracte aan het technische wordt gekoppeld. Om een concreet voorbeeld te geven: praktisch kunnen leerlingen een lichtschakelaar monteren en conceptueel kunnen leerlingen een bedradingschema uittekenen en hiervoor de juiste schakelaars kiezen.

› Opwaardering van beroepsgerichte leerroutes

Voor jongeren met vooral talenten op het praktische vlak, is het voltijdse leerplichtonderwijs niet altijd de ideale weg. Willen deze jongeren een diploma secundair onderwijs behalen, dan kunnen ze opteren voor een meer beroepsgerichte leerweg via het **deeltijds beroepsonderwijs of de leertijd**. In deze systemen volgen de leerlingen maar een aantal uren les op school, in combinatie met een aantal uren praktische ervaring op de werkvloer. Dit helpt hen om vlotter op de arbeidsmarkt in te stromen.

De N-VA wil deze beroepsgerichte leerroutes dringend opwaarderen. Er moet gestreefd worden naar **één stelsel van leren en werken én een plan op maat** voor elke leerling. Daarbij moet vanzelfsprekend rekening worden gehouden met zijn of haar schoolsituatie en interessegebied. Een goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven is cruciaal. Jongeren moeten zich gewent voelen, zowel op school als op de werkplek, en er een geschikte opleiding kunnen volgen.

⁸ Deze afkortingen staan voor algemeen secundair onderwijs (ASO), technisch secundair onderwijs (TSO), beroepssecundair onderwijs (BSO) en kunstsecundair onderwijs (KSO).

“Er is geen probleem van grote sociale ongelijkheid in Vlaanderen. Er is wel een probleem van integratie van migranten. Allochtone leerlingen zullen het ook wel maken als de basis die gelegd is, goed is. En die basis is: taalbeheersing.”

Jan Van Damme, onderwijsdeskundige, in Klasse, 22/10/2010

› Volwassenenonderwijs en levenslang leren

Levenslang leren kan in Vlaanderen nog flink wat groeien. Nochtans bestaat er in Vlaanderen een brede waaier aan mogelijkheden. Hierbij denken we aan het tweedekansonderwijs, de centra voor basiseducatie en het volwassenenonderwijs, de VDAB, Syntra, Open Universiteit, de hogescholen en universiteiten en het hoger beroepsonderwijs (HB05-opleidingen)⁹. Ook bedrijven bieden opleidingen op de werkvloer aan.

Het aanbod is echter **versnipperd en weinig transparant**. De N-VA wil het kluwen van volwassenenonderwijs in kaart brengen, het overzichtelijker structureren en waar nodig ook rationaliseren. In elk geval moet een inhaaloperatie gelanceerd worden waarbij zowel bedrijven als particulieren gestimuleerd worden om initiatief te nemen. De N-VA wil een onderscheid maken tussen **opleidingen met een arbeidsmeerwaarde en vormingen die zich meer in de hobby-sfeer bevinden**. Precies daarom kunnen opleidingscheques enkel worden ingezet voor een beroepsgerichte opleiding die is erkend in het stelsel van betaald educatief verlof. Voor de N-VA moet ook het afstandslernen verder worden ontwikkeld. Het concept 'Open Universiteit' verdient een betere promotie en moet ook beter aansluiting vinden bij het hoger onderwijs.

3. Nederlands noodzakelijk, meertaligheid een troef

Uit de resultaten van het PISA-onderzoek 2009¹⁰ blijkt dat de kennis van het Nederlands bij onze vijftienjarigen behoorlijk is. Onze sterkste leerlingen behoren tot de wereldtop, maar **de trend voor het Vlaamse gemiddelde voor taalvaardigheid is over de jaren heen wel dalend**. Tijd dus om een tandje bij te steken.

Bij onze jongeren **gaat de kennis van vreemde talen er eveneens op achteruit**. Zo klagen leerkrachten over de kennis van en de interesse voor het Frans bij de leerlingen. Vaak beschouwt men het reeds als voldoende wanneer men zich mondeling uit de slag trekt. Komt daarbij dat Vlaanderen inzake talenkennis concurrentie krijgt: andere Europese landen zetten eveneens in op meertaligheid. Europa heeft immers de ambitie om alle Europese jongeren naast de officiële taal van de regio waar ze wonen, ook twee andere Europese talen te laten spreken.

Was meertaligheid vroeger een economische troef, dan is het vandaag een economische vereiste. De wereld verandert snel en sterk. De economische en politieke machtsverhoudingen worden grondig door elkaar geschud. **We moeten open staan voor de uitdagingen en opportuniteiten, ook op taalvlak**, van een reeks veranderingen die het gevolg zijn van de globalisering.

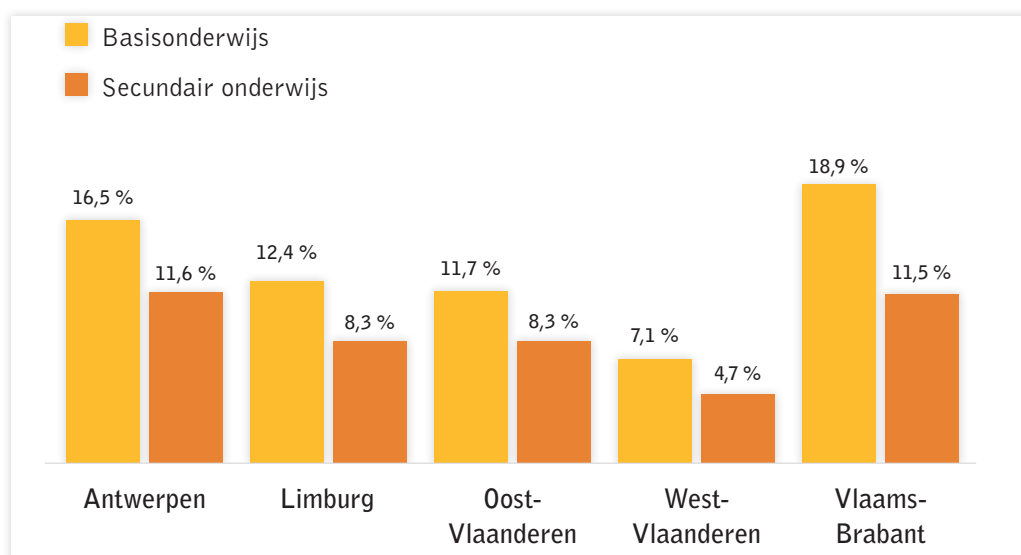

⁹ Het hoger beroepsonderwijs organiseert opleidingen op niveau 5 van de Vlaamse kwalificatiestructuur; vandaar HB05. Het is een studieniveau tussen secundair en hoger onderwijs in. De HB05-opleidingen bereiden voor op het uitoefenen van een beroep. Zij situeren zich qua niveau net onder de professionele bachelor.

¹⁰ Programme for International Student Assessment, een grootschalig internationaal vergelijkend onderzoek dat wordt uitgevoerd onder auspiciën van de OESO.

© Dreamstime

figuur 2: Aandeel van leerlingen dat thuis geen Nederlands spreekt (schooljaar 2010-2011)¹¹

Ten slotte zorgt ook de grote **instroom van anderstaligen in ons onderwijs** voor nieuwe uitdagingen. Zo had in 2010 22,8 procent van de pasgeboren kinderen in het Vlaamse Gewest een moeder die thuis geen Nederlands spreekt met haar kind(eren)¹². De Gentse basisscholen telden in het schooljaar 2010-2011 37 procent anderstalige leerlingen. In het Antwerpse basisonderwijs gaat het zelfs om 38,45 procent. Deze cijfers¹³ kan men niet negeren en vereisen enorme extra inspanningen op vlak van taalverwerving en -remediëring. Alleen zo kunnen we ervoor zorgen dat deze jongeren later ook volwaardig kunnen deelnemen aan onze samenleving en arbeidsmarkt. Dat is een win-win voor alle partijen.

Om aan al deze uitdagingen het hoofd te bieden, zetten we enerzijds in op het Nederlands als gemeenschappelijke 'basis' en anderzijds op meertaligheid. Een **ruime talenkennis** draagt immers bij tot een grotere sociale en economische mobiliteit.

¹¹ Cijfers verkregen na schriftelijke vragen van Vlaams Parlementsleden Vera Celis en Mark Demesmaeker (N-VA)

¹² Bron: Kind in Vlaanderen 2011, Kind en Gezin

¹³ Cijfers verkregen na schriftelijke vraag van Vlaams Parlements lid Vera Celis (N-VA)

“Amerikaans onderzoek laat zien dat kinderen van allochtone ouders via ‘gestructureerde onderdompeling’ de tweede taal heel goed op school kunnen leren. (...) Je kunt kinderen van allochtone ouders niet het gewone programma bieden alsof het Nederlandssprekende kinderen zijn.”

*M.J. de Jong, onderwijssocioloog Erasmus Universiteit Rotterdam,
in Genootschap Onze Taal, juni 2006*

› Het Nederlands als gemeenschappelijke basis

De N-VA wil een **inclusief en integraal taalbeleid** Nederlands voeren. Een inclusief taalbeleid gaat uitsluiting tegen en creëert kansen voor wie vooruit wil. Een rijke kennis van het Nederlands is immers een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle school- en studieloopbaan, voor doorstroming naar de arbeidsmarkt, voor maatschappelijke integratie, voor culturele en sportieve participatie, maar zeker ook voor de persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid. Dit inclusief taalbeleid moet samen gaan met een integraal taalbeleid. Zowel het gezinsbeleid als het vrijetijdsbeleid spelen een cruciale rol in het stimuleren van het Nederlands. Dit is belangrijk voor heel Vlaanderen, maar vooral in de steden met veel anderstaligen (inclusief Franstaligen), zoals Antwerpen en Brussel.

Nederlands is onze ‘lingua franca’

De Nederlandse taal is essentieel voor onze gemeenschapsvorming en identiteit. In Vlaanderen is het Nederlands de ‘lingua franca’ voor iedereen die hier woont, studeert of werkt. Welke taal iemand thuis ook spreekt, de gemeenschappelijke taal die we allemaal (moeten) begrijpen en spreken, is het Nederlands. Kortom: Nederlands spreken, doet verschillen vergeten. Want taal verbindt.

De N-VA wil dan ook **vanaf de kleuterklas en tijdens de hele verdere schoolcarrière** inzetten op het Nederlands. Een goede beheersing van het Nederlands is noodzakelijk om in het lager onderwijs te kunnen starten en alle leerlingen ook gelijke groeikansen te garanderen. Zo willen we de **taalproef voor kleuters behouden**. Vijf- of zesjarige die niet voldoende aanwezig geweest zijn in de derde kleuterklas kunnen met deze proef bewijzen dat ze voldoende Nederlands begrijpen om daarna in het lager onderwijs te starten. Deze ‘stok achter de deur’ is een absolute hefboom om de kleuterparticipatie verder te stimuleren.

De N-VA pleit ook voor een verplichte taaltest in het begin en op het einde van het lager onderwijs. Dergelijke testen zijn uiteraard geen doel op zich. Ze moeten eventuele **taalproblemen in kaart brengen en bijgevolg ook bijdragen tot een oplossing**. Samen met deze taalproeven en de bijhorende taalzorg, pleit de N-VA voor een voortdurende taalopvolging voor alle leerlingen. Een goede taalbeheersing moet daarom ook centraal staan in de eindtermen, ontwikkelingsdoelen en leerplannen.

› In het taalbad!

Onder het motto ‘Neem een jaar, maar geef ze een leven’ ijvert de N-VA voor een **volwaardig taalbadjaar**. Voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs wordt nu de onthaalklas anderstalige nieuwkomers (OKAN) georganiseerd. De bedoeling is dat deze leerlingen zo snel en zo goed mogelijk Nederlands leren en op die manier vlot kunnen doorstromen naar het reguliere onderwijs. Met andere woorden: op een efficiënte manier functioneren in de klas, in overeenstemming met de leeftijd, als lerend individu en als lid van de klas- en schoolgemeenschap.

Jongeren in de onthaalklas moeten niet alleen meer lessen Nederlands krijgen maar moeten die taallessen Nederlands kunnen combineren met een (aangepast) lesprogramma dat deze leerlingen een studiebewijs oplevert. De onthaalklassen helpen tegelijk ook om te werken aan problematische attitudes en brengen de betrokken jongeren een gepaste schoolcultuur bij.

Vandaag worden anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs gewoon meteen in de klas opgevangen. Onder impuls van de N-VA zullen **ook in het basisonderwijs taalbadklassen van vier tot acht weken** worden georganiseerd. Blijkt de kennis van het Nederlands van anderstalige nieuwkomers (kinderen en leerlingen) onvoldoende om succesvol school te lopen, dan moeten zij buiten de normale lessen hun Nederlands bijschaven.

Nederlands kennen is zowel een recht als een plicht. Daarom moet de overheid **een kwaliteitsvol aanbod Nederlandse lessen aanbieden aan volwassenen**, zowel voor anderstalige nieuwkomers als voor laaggeletterde Vlamingen. Niet alleen de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's) en de Centra voor Basiseducatie (CBE's) hebben hier een belangrijke taak. Ook andere organisaties zoals de VDAB kunnen een belangrijke bijdrage leveren. Een goed voorbeeld is het project Nederlands op het werk. Het aanbod moet wel de concrete behoeften dekken, zowel inzake het aantal plaatsen als inzake het cursustype (intensief, vakantie, weekend, avond). Als de reguliere aanbieders hiervoor niet kunnen zorgen, dan moet de overheid eventueel cursussen aankopen op de privémarkt.

Van **anderstalige ouders** verwacht de N-VA heel duidelijk **een positief engagement** tegenover het Nederlands en tegenover de school in het algemeen. Zo moeten anderstalige ouders aan hun eigen kennis en gebruik van het Nederlands werken, maar ook hun kinderen stimuleren om Nederlands te leren. En dit niet alleen op school, maar ook daarbuiten.

› Meertaligheid is een economische noodzaak

Met de kennis van het Nederlands alleen komen we er niet meer. Ook voor vreemde talen moet de lat naar om-

hoog: **de N-VA wil meer ambitieuze eindtermen** en dit op alle onderwijsniveaus (lager en secundair) en ook voor alle onderwijsvormen (ASO, TSO, BSO en KSO).

Vanaf het basisonderwijs willen we kinderen prikkelen met vreemde talen. Op een speelse manier (door liedjes, rijmpjes, spelletjes, ...) wordt de taalgevoeligheid en -nieuwsgierigheid van kinderen gestimuleerd. De bedoeling is niet om tijdens een beperkt aantal uren een taal te leren, maar wel om **taalinteresse en -plezier op te wekken**. Vergelijk het met watergewenning: kinderen genieten én leren.

De N-VA is het eens met de Europees geformuleerde ambitie om alle kinderen, naast de officiële taal van de regio waar ze wonen - bij ons dus het Nederlands - **ook twee andere Europese talen** te laten spreken. In ons (vreemde talen)onderwijs zetten we allereerst in op **Frans en Engels**. In het secundair onderwijs kunnen we sterkere leerlingen uitdagen met een bijkomende taal. Dit kan Latijn, een officiële Europese taal of een officiële taal van een economische reus van de toekomst zijn. Hierbij denken we aan de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) en naast Engels aan Braziliaans, Portugees, Russisch, Hindi en Chinees (Standaardmandarijn).

De N-VA is altijd bijzonder kritisch geweest voor immersieonderwijs (CLIL, Content and Language Integrated Learning) waarbij vakvakken zoals wiskunde of aardrijkskunde in een vreemde taal worden gegeven. Zeker in een context met veel taalzwakkere of anderstalige leerlingen vindt de N-VA dit moeilijk te verantwoorden. De N-VA ziet dan ook enkel brood in **een gerichte en beperkte invoering van immersieonderwijs** in het secundair onderwijs voor de sterkere studenten die het Nederlands goed beheersen. Met andere woorden: voor die jongeren voor wie het een meerwaarde biedt en een extra uitdaging vormt. Bovendien kan immersieonderwijs niet verplicht worden en moet het voldoen aan strikte voorwaarden. In geen geval mag meertalig onderwijs een extra drempel vormen. De N-VA wil via peilingen nauwgezet de evolutie van de kwaliteit van het onderwijs volgen. In Brussel en in de Vlaamse Rand wordt erover gewaakt dat het Nederlandstalige karakter van ons onderwijs niet ondermijnd wordt.

› Engels in het hoger onderwijs: ja, maar

De N-VA is ook een strenge bewaker van het taalgebruik in het hoger onderwijs. Vlaanderen staat hier voor een dubbele uitdaging. De positie van het Nederlands moet behouden blijven. Daarom moet **het Nederlands vanzelfsprekend ook onze onderwijs- en onderzoekstaal blijven**. Het Nederlands kan immers slechts overleven als volwaardige taal als het wordt gebruikt in alle domeinen van de samenleving. Maar we mogen natuurlijk ook niet blind zijn voor de veranderende internationale context. Onze studenten, onderzoekers en docenten moeten **wereldwijd en internationaal kunnen bewegen**. En omgekeerd, buitenlandse studenten, onderzoekers en docenten aantrekken naar onze Vlaamse hogescholen en universiteiten vormt ook voor onze samenleving een absolute meerwaarde.

Het gebruik van andere talen in het hoger onderwijs - in de praktijk vooral het Engels - mag **geen drempelverhogend en/of kwaliteitsverlagend effect** hebben en moet dus aan strenge kwaliteitseisen voldoen. Ons hoger onderwijs moet in de eerste plaats afgestemd blijven op de samenleving en op de arbeidsmarkt. Zo moet een arts vlot in het Nederlands kunnen communiceren met zijn patiënt. Internationalisering betekent echter geen 'anglisering'. De N-VA gaat voor meertaligheid - niet voor 'Dunglish', 'Flenglish' of 'Nederengels'.

De vroegere taalregeling voor het hoger onderwijs schoot daarom op verschillende vlakken tekort. Hoewel de ruimte voor anderstalige opleidingen eerder beperkt was, bevatte de regeling geen kwaliteitsgaranties, onder meer op vlak van de taalkennis van de docenten. Bovendien kon ze eenvoudig omzeild worden door Nederlandstalige opleidingen slechts op papier aan te bieden of ze grotendeels in een andere taal aan te bieden.

De N-VA pleitte daarom binnen de Vlaamse Regering voor een nieuwe taalregeling die **enerzijds wat meer ruimte biedt voor anderstalige opleidingen, maar anderzijds wel alle achterpoortjes sluit**. Het Vlaams Parlement bekrachtigde deze nieuwe afspraken in juni 2012 en ze treden in voege vanaf het academiejaar 2013-2014. Het Nederlands blijft in het hoger onderwijs de onderwijstaal bij uitstek: iedere student moet elke opleiding volledig in het Nederlands kunnen volgen. In de bacheloropleidingen moet het gebruik van vreemde talen beperkt blijven tot maximum 33 studiepunten. Dat komt overeen met een zesde van de totale opleidingsduur.

Anderstalige masters kunnen voor de N-VA enkel wanneer wordt aangetoond dat ze **ook effectief een meerwaarde bieden voor zowel de student als voor de samenleving**. Tegelijkertijd moet er wel een Nederlandstalig alternatief beschikbaar zijn aan een (andere) Vlaamse universiteit. Docenten moeten bovendien kunnen aantonen dat ze de taal waarin ze lesgeven goed beheersen. Ook moeten de onderwijsinstellingen taalbegeleiding beschikbaar stellen voor de studenten die les krijgen in een andere taal dan het Nederlands. Tot slot is het ook wenselijk dat het aandeel van de anderstalige opleidingen in geen geval een bepaalde maximumgrens overschrijdt.

B. Onze visie: inzetten op mensen in een efficiënte organisatie

4. Gelijke groeikansen voor elke leerling

Het onderwijs in Vlaanderen staat internationaal hoog aangeschreven. Dat blijkt ook telkens weer uit de PISA-onderzoeken. Maar we mogen ons niet laten verleiden tot zelfgenoegzaamheid. Enkele concrete uitdagingen vragen immers onze bijzondere aandacht. Te veel jongeren verlaten ons onderwijs **zonder een diploma secundair onderwijs op zak**.

Veel spijbelaars

In het schooljaar 2009-2010 steeg het aantal problematische afwezigheden in het secundair onderwijs met 11,6 procent ten opzichte van het voorafgaande schooljaar¹⁴. Zeker in Brussel is de situatie stilaan onhoudbaar. In het schooljaar 2010-2011 waren er 428 hardnekkige spijbelaars in de Nederlandstalige middelbare scholen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, of maar liefst 3,5 procent van de schoolplichtige jongeren.

De scholen worden ook geconfronteerd met een sterk toenemende zorgvraag. Via geavanceerde diagnostiek kunnen we vandaag allerlei problemen bij leerlingen vaststellen, van dyslexie en dyscalculie tot aandachtstekort-, hyperactiviteit (ADHD)- en autismespectrumstoornissen. Uiteraard is het goed dat men eventuele leer- en gedragsstoornissen al vroeg in de schoolloopbaan kan opsporen. **Vlaanderen is echter Europees koploper met het aantal jongeren dat buitengewoon onderwijs volgt.** Zo zat in het schooljaar 2010-2011 bijna 7 procent van de leerlingen uit het lager onderwijs in het buitengewoon onderwijs¹⁵. Is er misschien iets mis met onze genen? Of remedieert de remediering misschien niet voldoende?

¹⁴ Zie www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2011/doc/Rapport_AGODI_Leerplicht_2009-2010.pdf

¹⁵ Zie www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/2010-2011.htm

“Door bewust te kiezen voor kleinere klassen, zorg je ervoor dat leerkrachten meer met individuen in contact komen, dat ze meer kunnen investeren in betere relaties. Een leerkracht die zijn leerlingen goed kent, kan ook beter inspelen op stijl en persoonlijkheid, sterktes en zwaktes.”

Kinderpsychiater Peter Adriaenssens in zijn boek ‘Laat ze niet schieten’

Wat de N-VA niet wil, is het gemiddelde leerniveau optrekken door enkel de minder presterende leerlingen omhoog te trekken. **Inzetten op gelijke kansen mag immers niet leiden tot de gelijke behandeling van ongelijke leerlingen.** De N-VA pleit daarom uitdrukkelijk voor gelijke groeikansen. Kinderen mogen niet het slachtoffer worden van de onderschatting van hun talent. **De lat moet voor alle leerlingen naar omhoog.** Zowel abstracte denkers als praktijkgerichte doeners moeten hun capaciteiten maximaal kunnen ontwikkelen, ongeacht hun sociaal-maatschappelijke achtergrond. Anderzijds heeft ook elke leerling/student de plicht om zich maximaal in te zetten en de hem geboden kansen waar te maken.

› Iedereen ASO?

De N-VA is het eens met diegenen die stellen dat er in de eerste graad van het secundair onderwijs plaats moet zijn voor een **degelijke, brede vorming voor elke leerling**. Vandaag bedraagt die gemeenschappelijke stam in het eerste middelbaar trouwens al 27 lesuren. Elke leerling moet deze brede vorming kunnen verwerken met de nodige aandacht voor zijn sterktes en zwaktes. Maar het (letterlijk!) bijeen brengen van alle leerlingen voor alle vakken, ongeacht hun profiel, in eenzelfde klas met dezelfde vakken, met dezelfde inhoud en op hetzelfde tempo, is volgens de N-VA niet haalbaar voor de leerkracht en een slechte zaak voor elke leerling. Zo’n algemene eerste graad met zeer heterogene klassen zal de kennisoverdracht vertragen en bijgevolg ook het globale onderwijsniveau voor iedereen doen dalen.

Precies deze negatieve gevolgen wil de N-VA vermijden. **Het gelijk behandelen van ongelijke leerlingen leidt immers niet tot gelijke groeikansen.** Wel integendeel. De kwetsbare leerlingen zullen het eerste slachtoffer zijn. We moeten absoluut in het eerste jaar het verschil in niveau tussen leerlingen opvangen. Het lijkt de N-VA daarom verstandiger om leerlingen te groeperen volgens hun profiel en volgens hun talenten. Binnen deze meer homogene groepen kunnen leerlingen dan maximaal uitgedaagd worden, kunnen ze succeservaringen boeken en zich onderscheiden door wat ze wel kennen en kunnen. En, niet onbelangrijk, zo is ook de spreidstand haalbaar waarin leerkrachten zich moeten zetten.

Niet elke leerling past immers in een algemeen vormend keurslijf. Voor leerlingen met meer praktische talenten, bijvoorbeeld, mag de klemtoon niet liggen op wat ze minder goed kunnen. Dit zou op zijn beurt immers kunnen leiden tot schoolmoeheid. Bovendien staat dit haaks op de doelstelling om technische en beroepsopleidingen op te waarderen. Hoe kan men BSO, TSO en de combinatie van leren en werken aantrekkelijker maken, als men elke leerling in feite verplicht ASO te volgen? Er moeten dus absoluut aparte, **meer arbeidsmarktgerichte leerroutes blijven bestaan vanaf de eerste graad**. Het valt trouwens te betwijfelen of de technische en beroepsopleidingen zelf wel gebaat zijn bij een uitstel van de studiekeuze tot 14 jaar. Het zal in dat geval niet evident zijn om in een kortere periode de leerlingen een even kwaliteitsvolle opleiding aan te bieden. En dan te weten dat de arbeidsmarkt net schreeuwt om goed geschoolde stielmannen en technici!

© Nationale Beeldbank

De N-VA erkent niettemin dat een deel van de leerlingen op 12 jaar nog geen definitieve keuze kan maken. Dat heeft overigens niet altijd te maken met het vroege studiekeuzemoment. Vaak is ook een verkeerde inschatting van het niveau of een veranderende interessesfeer hiervan de oorzaak. Het is daarom aangewezen om ook in de eerste graad van het secundair onderwijs voldoende dwarsverbanden en overstapmogelijkheden in te bouwen, zodat heroriëntatie mogelijk blijft. Leerlingen die vaststellen dat een bepaalde richting toch niets voor hen is, of die net aanvoelen dat ze meer aankunnen, moeten **soepel kunnen overstappen naar een andere studierichting**. Op die manier kunnen talenten beter worden benut en wordt schooluitval vermeden. De N-VA kiest dus voor een flexibilisering van het studiekeuzemoment, veeleer dan voor het uitstellen van de studiekeuze.

› Daag alle leerlingen uit, ook de sterke leerlingen

Ons onderwijs moet elke leerling gelijke groeikansen verzekeren. De lat moet dus voor iedereen naar omhoog en dit door onze eindtermen meer ambitieus te formuleren. Dat betekent uiteraard dat we voor de minder sterke leerlingen inzetten op bijspijkerlessen en remediëring, zodat ook zij de basisstof onder de knie krijgen. Anderzijds verdienen **leerlingen die duidelijk méér aankunnen ook een extra uitdaging**. Uit recent onderzoek blijkt immers dat er voor de prestaties van onze sterke leerlingen nog wel ruimte voor verbetering is¹⁶.

Dat extraatje kan bestaan uit bijkomende wiskunde of een vak abstracte techniek, maar zeker ook uit Latijn. Door een volwaardige optie Latijn of Grieks te behouden, vermijden we dat de focus alleen komt te liggen op wiskunde en wetenschappen en zorgen we ervoor dat ook culturele vorming aan bod kan komen. De N-VA is het ook niet eens met de bewering dat de klassieke talen enkel nog gekozen worden omwille van de hogere maatschappelijke waardering. Integendeel, we zien zelfs dat heel wat jongens en meisjes vanuit

een heel bewuste overtuiging voor het Latijn of het Grieks kiezen.

› Speciaal, maar niet apart

De N-VA stelt zich de vraag of de werkingsmiddelen voor een school nog langer in zo'n grote mate mee bepaald moeten worden door de sociale achtergrond van de leerlingen (kinderen van lager opgeleide ouders, uit gezinnen met een laag inkomen, uit een kansarme buurt, ...). De verwarming van de klas kost immers niet meer of minder wanneer er meer 'arme' kinderen in de klas zitten. Wel lijkt het logisch dat er **extra middelen worden uitgetrokken voor leerlingen met een zorgbehoefte**.

De toenemende zorgvraag valt wellicht mee te verklaren door **de behoefte om vandaag ook op elk kind een 'label' te plakken**. Dat leidt tot pure overdiagnose en is een slechte zaak voor iedereen. Leerlingen die echt hulp nodig hebben, botsen vandaag al vaak op overbelaste diensten. Bovendien hebben ook de leerlingen zonder een zorgbehoefte recht op persoonlijke aandacht en begeleiding.

In de eerste plaats moeten diagnoses gemaakt worden op basis van duidelijke protocollen. Enkel zo zal overdiagnose en een verkeerde doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs verminderen. Daarnaast **wil de N-VA kleinere klasgroepen realiseren**. Zo kunnen leerkrachten beter inspelen op de individuele sterktes en zwaktes en op de persoonlijkheidskenmerken van elke leerling. Bovendien zal het de nood aan extra ondersteuning en probleemoplossing op termijn doen dalen.

¹⁶ Zie internationaal vergelijkend onderzoek zoals TIMMS, PIRLS en PISA, waaruit enerzijds blijkt dat onze beste leerlingen eerder middelmatig presteren, en anderzijds dat de trend dalend is over de jaren.

“Met onderwijs dat van alles een beetje geeft, krijg je uiteindelijk mufte middelmaat. Durven we als samenleving de lat nog onbeschaamd hoog te leggen? Of schilderen we wie dat durft te vragen meteen af als elitair, waardoor je alle argumenten doodt? Alle kinderen zo veel mogelijk gelijk laten presteren, werkt niet.”

Isabel Albers, in De Tijd, 26/06/2012

Zowel het gewoon als het **buitengewoon onderwijs** kunnen wat de N-VA betreft perfect naast elkaar blijven bestaan. Ze zijn complementair en hebben elk hun eigen doelstelling en expertise. Maar of men nu kiest voor de school om de hoek of een school voor buitengewoon onderwijs, voldoende ondersteuning blijft nodig. Alleen zo kunnen we de ontwikkelingskansen van elk kind maximaliseren. Niet alleen op cognitief vlak; maar ook op sociaal, emotioneel en psychologisch vlak.

Geconfronteerd met de toename van de bewegingsarmoede bij jongeren en met het stijgend aantal leerlingen dat op jonge leeftijd te kampen heeft met stress en depressies, vraagt de N-VA ook **meer aandacht voor het fysieke en geestelijke welzijn van jongeren op school.**

Sport en spel vormen hier een cruciale meerwaarde. Ook sociale projecten rond pesten en antisociaal gedrag op school verdienen meer aandacht. De N-VA pleit voor een herziening van het lessenpakket lichamelijke opvoeding (L.O.). Het aanbod aan sportactiviteiten op school moet verruimd worden. De klemtoon moet bovendien liggen op het bijschaven van de fysieke conditie. Voor veel jongeren blijven de twee uurtjes sport op school immers hun enige lichamelijke beweging. Wanneer die L.O.-lessen dan nog eens technische vaardigheden vereisen die de leerlingen weinig of niet onder de knie krijgen, dan werkt dit enkel demotiverend.

› De rol van het kunstonderwijs

Ten slotte wil de N-VA de rol van het kunstonderwijs binnen het onderwijslandschap duidelijker omschrijven. De laatste jaren is er een sterke toename van het aantal studenten dat kunstonderwijs volgt. Het deeltijds kunstonderwijs telde in het schooljaar 2010-2011 in totaal 171 663 studenten, een stijging van bijna 21 procent in vergelijking met 2000. 6 243 leerlingen volgden in het schooljaar 2010-2011 dan weer kunstsecundair onderwijs. Dat zijn er 24 procent meer dan in 2003. En meer studenten betekent uiteraard ook meer middelen. Vandaag kunnen jongeren meestal vrij kiezen voor het kunstsecundair onderwijs. Sommige leerlingen doen dit vanuit de motivering 'dat het wel gemakkelijker zal zijn'. **Maar het aantal arbeidsplaatsen in de kunstensector is beperkt.** Als de studenten later geen opdracht hebben, vallen ze terug op een werkloosheidsuitkering. Daarom wil de N-VA dat wordt nagegaan hoe we de kwaliteit van het studentenpubliek, en dus ook van de opleidingen, kunnen verhogen.

Een persoonlijk rugzakje voor elke leerling

De N-VA schaaft zich achter de principes van het geïntegreerd onderwijs (GON) en het inclusief onderwijs (ION) en pleit voor een betere ondersteuning van leerlingen met een zorgbehoefte in het gewoon onderwijs. Zo wil de N-VA voor elke leerling een persoonlijk rugzakje waarin zijn ondersteuning zit en dat hij meeneemt naar de onderwijsinstelling waar hij studeert. Afhankelijk van het profiel wordt per leerling een budget toegekend. De school moet deze middelen dan vertalen in extra ondersteuning (bijvoorbeeld tolkondersteuning, leesloepen of brailregels). De N-VA pleit ook voor het onderbrengen van types 1 (licht mentale handicap), 8 (ernstige leerstoornis) en 9 (autismespectrumstoornis) van het buitengewoon onderwijs in het gewoon onderwijs. De middelen die zo vrijkomen, investeren we in een blijvende GON-ondersteuning voor deze leerlingen.

5. Leerkrachten en directies: spilfiguren binnen ons onderwijs

Goed en degelijk onderwijs staat of valt met **gemotiveerde en optimaal geschoolde leraren en directeurs**. Zij zijn immers de spilfiguren in het leerproces.

Even terzijde en los van de soms negatieve berichtgeving: onze leerkrachten zijn zeker niet minder tevreden met hun job dan andere werknemers. **Een loopbaan in het onderwijs biedt heel wat troeven**. Er is het dienstverlenende karakter en het sociale contact met jongeren. Maar ook elementen zoals een vlotte combinatie van werk en gezin (met bijvoorbeeld vakantie wanneer de eigen kinderen thuis zijn), de geografische stabiliteit en een groot aantal vakantiedagen zijn belangrijke drijfveren.

Toch is de situatie op de arbeidsmarkt allesbehalve gunstig. **Het aantal niet ingevulde vacatures stijgt** en het aantal beschikbare leerkrachten daalt. Tegen 2020 kan het tekort zelfs oplopen tot 20 000 leerkrachten. Veel leerkrachten gaan immers met pensioen en tegelijk komen er in Vlaanderen een pak kinderen bij.¹⁷

Beginnende leerkrachten houden het bovendien vaak snel voor bekeken, vooral in het kleuteronderwijs. In 2009 verliet 21 procent van de beginnende leerkrachten in Vlaanderen het gewoon basisonderwijs binnen de vijf jaar nadat ze er hun eerste les hadden gegeven. In het gewoon secundair onderwijs gaat het zelfs om 38 procent. In Brussel is de situatie nog dramatischer en bedraagt de uitval in het basis- en secundair onderwijs respectievelijk 54 en 62 procent.¹⁸

Wat is er aan de hand? Wat houdt mensen tegen om de stap naar het onderwijs te zetten? En waarom verlaten zoveel jonge leerkrachten het onderwijs?

De beroepsstabiliteit die de vaste benoeming biedt, is zonder twijfel een grote troef. Daartegenover staat dat beginnende leerkrachten vaak geconfronteerd worden **met een lange periode van werkonzekerheid**. Het bijeenprokkelen van uren in diverse vestigingsplaatsen en de jaarlijks terugkerende onzekerheid werken bijzonder demotiverend. Bovendien ervaren beginnende leerkrachten vaak een **grote praktijkschok tussen hun opleiding en het beroep**.

In het onderwijs neemt ook de werkdruk almaar toe. **De groeiende verwachtingen die vanuit de samenleving** op het onderwijs afkomen zijn daar natuurlijk niet vreemd aan. Leerkrachten moeten - uiteraard - over de nodige inhoudelijke en pedagogische competenties beschikken, maar ook op vlak van klasmanagement en zorgverlening liggen de verwachtingen steeds hoger. De vlakke loopbaan binnen het onderwijs biedt weinig promotiemogelijkheden en uitdagingen. En ook de zij-instroom kan nog heel wat verbeterd worden.

¹⁷ Arbeidsmarktprognose onderwijs 2010-2020

¹⁸ Zie www.ond.vlaanderen.be/beleid/personeel/files/AMR-2010.pdf

“Misschien moeten we beginnen met de jonge leerkrachten die voor het onderwijs kiezen, meer werkzekerheid te bieden. Geef ze ook die broodnodige mentor terug bij wie ze terecht kunnen in de eerste maanden/jaren van hun loopbaan.”

Sabine Deman, in Gazet Van Antwerpen, 01/09/2011

Het aantrekken en behouden van gemotiveerde leerkrachten is vandaag de absolute prioriteit. Dit vraagt om structurele maatregelen op de korte en op de lange termijn. De N-VA wil **de loopbaan van de leerkracht vanuit een totaalvisie benaderen**. Leerkrachten én schooldirecties moeten geherwaardeerd worden. Wie kiest voor een loopbaan in het onderwijs - en dan hebben we het over jong én oud - moet van bij de start een duidelijk zicht krijgen op de mogelijkheden voor verdere professionele ontwikkeling. Vorming, ondersteuning en loopbaandifferentiatie zijn hierbij sleutelwoorden.

› Leerkrachten in de schoolbanken

Vorming is de belangrijkste pijler voor de herwaardering en de professionalisering van de leerkracht. Voor de N-VA is het garanderen van de vak kennis bij prioriteit de eerste opdracht van de lerarenopleidingen. Misschien moeten we, zonder taboes, eens nadenken over de vraag of we nog wel de juiste studentenprofielen aantrekken in de lerarenopleiding, en hoe we **de kwaliteit van de uitstroom van deze opleidingen kunnen verbeteren**.

De N-VA denkt hier aan een toegangsproof, die onder meer peilt naar de beheersing van het Nederlands. In het kader van de verdere professionalisering van de leerkracht pleit de N-VA ook voor het inzetten van meer hoger gekwalificeerde leerkrachten in het basisonderwijs. Om leerkrachten voor te bereiden op de diversiteit van hun klaspopulatie, denkt de N-VA aan een verplichte stage in een grootstedelijke schoolomgeving.

Ook de nascholing van leerkrachten verdient de nodige aandacht. Om mee te kunnen met de kennis(r)evolutie moet de leerkracht zich **steeds opnieuw bijscholen en omvormen** (onder meer op vlak van de informatie- en communicatietechnologie). Momenteel bedraagt het verplichte nascholingsprogramma anderhalve dag per jaar. In vergelijking met andere topregio's op vlak van onderwijs hinken we hier stevig achterop. Voor de N-VA moet er een einde komen aan de wildgroei in het nascholingsaanbod. Enerzijds met de aanleg van een databank met vraag en aanbod; anderzijds door de nascholingen ook een kwaliteitslabel toe te kennen. Criteria voor dit kwaliteitslabel zijn, onder andere, de mate van efficiëntie, de doelgerichtheid en het probleemoplossend karakter. De N-VA wil dat nascholingen in de mate van het mogelijke rechtstreeks door de school worden aangekocht. Daarnaast is er ruimte voor een beperkte, netoverschrijdende pedagogische begeleidingsdienst. Zo wordt verspilling van middelen en energie heel concreet vermeden.

© Nationale Beeldbank

› Een boeiende en aantrekkelijke loopbaan

De instap in het lerarenberoep moet vlotter verlopen. Om de praktijkschok tussen opleiding en beroep op te vangen, hebben beginnende leerkrachten nood aan pedagogische, didactische maar ook mentale ondersteuning. **Een mentorleerkracht kan hen die hulp bij hun professionele ontwikkeling bieden.** Ook de directies kunnen hierbij helpen, onder meer door beginnende leerkrachten aanspraak te laten maken op een aantal parallelklassen en hen minder resttaken te geven. De N-VA pleit ook voor **een herinvoering van de vervangingspool.** Beginnende leerkrachten die zich voor de pool inschrijven, verwerven op die manier werk- en loonzekerheid voor een periode van één jaar. Poolleerkrachten worden administratief verbonden aan een ankerschool die instaat voor de opvang en de begeleiding van deze leerkrachten. De scholen die zich aansluiten bij de vervangingspool kunnen zo natuurlijk ook veel sneller een vervanger vinden.

Met het aanmoedigen van loopbaandifferentiatie wil de N-VA **de vlakke loopbaan van de leerkracht doorbreken.** Leerkrachten moeten de mogelijkheid hebben om (tijdelijk) uit te wijken naar een andere taak of een andere functie binnen de school. Dat maakt de loopbaan in het onderwijs boeiender en aantrekkelijker. Afhankelijk van de concrete taken krijgt de leerkracht een vermindering in lesuren. Voorbeelden zijn: de klastitularis, de leerkracht in grote klassen, deelname aan werkgroepen, taken in verschillende scholen (IT-leerkracht), enzovoort. De mogelijkheden hiervoor bestaan vandaag al maar worden nog niet optimaal benut. De N-VA wil meer aandacht voor de vraag naar een **efficiënt middenkader in elke school.** Dit middenkader helpt de directie en ondersteunt jonge leerkrachten, maar moet ook nog zelf een aantal uren lesgeven. Het middenkader vormt dan de brug tussen directie, leerkrachten én leerlingen.

De N-VA wil ook het statuut van de leerkracht opnieuw bekijken. Leerkrachten moeten beoordeeld

worden **op basis van hun competenties en niet louter op basis van de opgebouwde dienstanciënniteit.** Dit veronderstelt wel dat de functionerings- en evaluatiegesprekken effectief en op een ernstige manier gebeuren. De N-VA pleit in dat verband ook voor een aanpassing van de huidige opdrachtbreuken. Voor een volledige betrekking hangt het aantal lesuren per week af van het diploma en van de studierichting. Een licentiaat in het ASO moet 20 lesuren presteren, een praktijkregent in de tweede graad TSO 29 lesuren. De N-VA pleit voor **een systeem dat gebaseerd is op objectieve werklastcriteria,** waarbij leerkrachten met een 'zwaardere' opdracht minder uren moeten presteren. Een voltijdse betrekking in een concentratieschool in de stad zou dan bijvoorbeeld minder uren vereisen dan een voltijdse betrekking in een dunbevolkte ASO-richting op het platteland. Ten slotte moeten volgens de N-VA **de sociale voordelen voor elke leerkracht dezelfde** zijn, ongeacht het net waartoe de school behoort.

Kandidaten die willen **instromen vanuit een andere baan,** maar ook leerkrachten die het onderwijs verlaten hebben om elders aan de slag te gaan, wil de N-VA aanmoedigen om (weer) voor de klas te staan. Personen die hun ervaring uit de privésector in het onderwijs willen inzetten, moeten we echter wel evalueren en verlonen op basis van hun competenties. In dit kader pleit de N-VA ook voor het volwaardig valideren van de Elders Verworven Competenties (EVC) en de Elders Verworven Kwalificaties (EVK) in het onderwijs. Veel ervaren beroepskrachten laten wegens de financiële drempel een overstap naar het onderwijs immers links liggen. Nochtans bieden deze zij-instromers een grote meerwaarde voor ons onderwijs. Ze brengen vanuit hun werkervaring externe expertise binnen en kunnen bij leerlingen de 'goesting' en concrete interesse aanzwengelen voor bepaalde sectoren of beroepen.

Ook het einde van de lerarenloopbaan verdient de nodige aandacht. Begin 2012 besliste de Vlaamse Regering om de terbeschikkingstelling (TBS) in het

onderwijs in te korten met twee jaren voor kleuteronderwijzers en deze af te schaffen voor de andere personeelsleden. Voor personeelsleden die aan de vooravond van hun TBS stonden, werd een overgangsregeling uitgewerkt. Toch is langer werken, of we het nu willen of niet, voor iedereen een economische realiteit. **Als we leerkrachten langer aan de slag willen houden, moeten we ook zorgen voor een voor hen geschikte taak.** Staan ze nog graag voor de klas? Prima! Maar ook een andere invulling moet mogelijk zijn: pedagogische ondersteunende taken, het begeleiden van jonge leerkrachten, onderwijzen van vakdidactiek, secretariaat, ... Daarnaast kunnen scholen beslissen om een halftijdse baan aan te bieden. Een andere denkpiste is een bonus voor leerkrachten die langer aan de slag willen blijven. Langer werken na de pensioenleeftijd mag hoe dan ook niet langer beschouwd worden als een 'bijverdienste' die daarenboven nog eens afgestraft wordt met pensioenverlies.

› Kleinere klassen voor meer kwaliteit

Om het pedagogisch comfort van leerkrachten te vergroten, gelooft de N-VA voluit in **het kleiner maken van de klassen**. Op die manier helpen we de mensen op het veld meer vooruit dan met geld te pompen in ondersteuningsstructuren en het aanstellen van coördinatoren allerhande. Klasverkleining maakt lesgeven aantrekkelijker en is tegelijk een goed instrument voor differentiatie: in een klas van 15 leerlingen kan een leerkracht immers meer aandacht besteden aan de individuele begeleiding van elke leerling dan in een klas van 25 leerlingen. Kortom, kleine klassen zijn prettiger en effectiever voor leerlingen en leerkrachten. Omwille van de capaciteitsproblemen is klasverkleining echter niet altijd haalbaar. Daarom zullen we **creatief moeten omspringen met de beschikbare ruimte**. Zo zou men vakken als wiskunde en Nederlands in kleine groepen kunnen geven, terwijl men voor wereldoriëntatie zou kunnen opteren voor een grotere groep die geleid wordt door twee leerkrachten.

› Ondersteuning voor directies

De regeldruk vanuit de overheid moet drastisch naar omlaag. Alle informatie die al beschikbaar is in databanken van de overheid mag niet langer steeds weer opnieuw worden opgevraagd bij de school. Bovendien moet er een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen, enerzijds, administratieve taken opgelegd door de overheid om in aanmerking te komen en te blijven voor financiering en subsidiëring en, anderzijds, administratieve klussen op vraag van de onderwijskoepels en/of de eigen inrichtende macht.

Ook schooldirecties, zeker in het basisonderwijs, besteden een groot deel van hun tijd aan allerhande administratie, financieel beheer en logistieke ondersteuning. Hierdoor kunnen de directies niet genoeg focussen op hun sowieso al erg veelzijdige taak: begeleiden van personeel, kwaliteit bewaken, omgaan met kinderen, schoolbeleid en ten slotte plannen en organiseren. **Goede en gemotiveerde directeurs** blijven dan ook vaak witte raven. Velen houden het wegens de hoge werkdruk al snel voor bekeken. Een betere ondersteuning en verloning is daarom een absolute noodzaak. In dit verband pleit de N-VA ook voor een verplichte opleiding voor schooldirecteurs. Zo kunnen ze met voldoende bagage en kennis van zaken deze uitdaging aangaan en groeien in hun baan.

Ten slotte wil de N-VA scholen ertoe aanzetten om zelf een **actief controlebeleid te voeren in geval van ziekte** van een personeelslid. Inzake lonen is er in onderwijs een derdebetalerssysteem. Bij afwezigheid van een personeelslid heeft de school recht op een vervanger en krijgt de afwezige in sommige gevallen zijn vol loon. Bijgevolg worden er twee personeelsleden betaald voor één plaats, zonder dat de school hier iets van merkt.

Dreamstime

6. Sterke en verantwoordelijke ouders

analyse

visie

op weg
naar
...

De maatschappelijke druk op leerkrachten is vandaag bijzonder groot. Leerkrachten moeten een soort 'supermensen' zijn die steeds meer opdrachten tot een goed einde moeten brengen. Naast hun onderwijsopdracht nemen leerkrachten ook nog zorg- en administratieve taken op zich. De extra druk op leerkrachten en scholen komt er vaak ook **doordat sommige ouders hun verantwoordelijkheid proberen te ontlopen**. Ze geven hiermee een verkeerd signaal aan hun kinderen.

Onderwijs is echter geen consumptieproduct. En de school is geen diplomafabriek. De overheid doet ernstige inspanningen om onder meer financiële drempels in het onderwijs weg te nemen en om extra zorg voor kinderen met specifieke noden aan te bieden. Dat neemt niet weg dat ouders ook moeten meewerken met de school wanneer hen dat gevraagd wordt, bijvoorbeeld om spijbelende jongeren terug naar school te halen of om actief het Nederlands te hanteren.

analyse

visie

op weg
naar
...

Ouders hebben rechten en plichten. Vandaag kennen de meeste ouders hun rechten, maar sommigen vergeten hun plichten. **Al te vaak fungeren scholen als een opvangnet voor de opvoedingsproblemen van de ouders**. Ouders moeten ervoor zorgen dat hun kinderen daadwerkelijk en liefst ook goed gemotiveerd naar school gaan. De N-VA verwacht dat ouders de school en de leerkracht respecteren en constructief met hen samenwerken.

analyse

visie

op weg
naar
...

Alle leerplichtige kinderen en jongeren in Vlaanderen horen tijdens het schooljaar op de schoolbanken thuis. Vlaanderen investeert bijzonder veel in zijn onderwijs en dat onderwijs is ook kwalitatief hoogstand. Waarom dan kansen laten liggen? **Ouders die toch voor thuisonderwijs kiezen**, moeten hiervoor zelf de volle verantwoordelijkheid opnemen. Om de kwaliteit van dit onderwijs te garanderen, is een doorgedreven controle noodzakelijk.

› Ouders moeten hun (financiële) verantwoordelijkheid nemen

Om een beleid te voeren dat gelijke groeikansen biedt voor elke leerling, moeten de scholen over de nodige financiële ademruimte beschikken. Daarom vindt de N-VA het belangrijk dat de bedragen van de maximumfactuur regelmatig geïndexeerd worden. Toch krijgen almaar meer scholen af te rekenen met onbetaalde schoolfacturen. Het gaat hierbij overigens zeker niet alleen om het achterop blijven van minder gegoede ouders. **Kosteloos leerplichtonderwijs en de maximumfactuur betekenen niet dat ouders hun rekeningen niet meer moeten betalen**. Alle ouders ontvangen kindergeld en minder gegoede ouders hebben bijkomend recht op een schooltoelage. Ouders met ernstige financiële problemen kunnen vaak ook rekenen op een extra tegemoetkoming van de school. De Vlaamse overheid doet ernstige inspanningen om financiële drempels weg te werken. Ook scholen moeten alle mogelijke inspanningen doen om de kosten te drukken. Ouders moeten op hun beurt hun financiële verantwoordelijkheid nemen.

*“Opvoeden begint thuis.
Het is van hun ouders dat
mijn kinderen hun waarden
en normen meekrijgen.”*

- Geert -

Omdat de kosten die verbonden zijn aan studeren soms behoorlijk hoog kunnen oplopen, engageert de Vlaamse overheid zich met een **stelsel van school- en studietoelagen**. Toch slagen ook vermogende gezinnen erin om aanspraak te maken op een school- of studietoelage. Bijvoorbeeld in situaties waar de kinderen slechts op papier alleen wonen, bij gebruik van fiscale technieken waardoor het inkomen kunstmatig laag is, bij beursgerechtigde assistenten, ... Dergelijke dossiers zijn dossiers waarover iedereen het eens is dat ze geen recht mogen geven op studiefinanciering. De solidariteit waarop het stelsel gebaseerd is, raakt bij fout gebruik immers nodeloos ondermijnd. De N-VA vindt dat **de achterpoortjes dringend moeten gesloten worden**. Zo kunnen, bijvoorbeeld, bepaalde indices van rijkdom ook een rol spelen om te bepalen of men al dan niet toegang heeft tot studiefinanciering.

› Vanaf de kleuterklas

Ouders zijn ook verantwoordelijk om hun kinderen effectief naar school te laten gaan, en dat vanaf de kleuterklas. **Vlaanderen doet het bijzonder goed op vlak van kleuterparticipatie**. Toch blijft er een kleine groep van kleuters, vooral uit kansarme milieus, die niet of nauwelijks naar school gaat. Uit studies blijkt dat net voor deze groep van kinderen de deelname aan het kleuteronderwijs sterke voordelen heeft, onder andere voor hun taalontwikkeling. Daarom vindt de N-VA het belangrijk dat ouders verder intens worden geïnformeerd en gesensibiliseerd over het belang van kleuteronderwijs. Kind en Gezin kan hierbij een belangrijke rol spelen.

› Spijbelars bij de les brengen

Leerplichtige kinderen horen tijdens het schooljaar thuis op school. Om het aantal spijbelars terug te dringen, verdedigt de N-VA een aanpak met wortel en stok. Naast preventie en natuurlijk ook een snelle detectie van spijbelgedrag, is een doorgedreven responsabilisering van leerlingen én ouders onontbeerlijk. Zo kan eraan worden gedacht om concrete opvoedingsondersteuning te bieden aan de ouders. Indien nodig moet het **terugvorderen of maar gedeeltelijk uit-**

betalen van schooltoelagen of kindergeld de spijbelars terug bij de les brengen. De N-VA stelt immers vast dat spijbelen, zeker in de basisschool en in de eerste jaren van het secundair onderwijs, nauw samenhangt met een gebrek aan plichtsbesef bij de ouders.

Sommige ouders halen hun kinderen tijdens het schooljaar van school, meestal om vervroegd op vakantie te vertrekken, later terug te keren of om op reis te gaan buiten het hoogseizoen. Dit **luxe-verzuim wijst op een algemener fenomeen van gebrek aan respect** voor de school en voor het leerkrachtenkorps. Ouders geven hun kinderen hiermee een verkeerd signaal. Preventieve acties dringen zich zeker op. En een mentaliteitswijziging bij de ouders is absoluut noodzakelijk.

Scholen moeten op hun beurt voor hun leerlingen ook zinvolle activiteiten organiseren en dit **van de eerste tot en met de laatste schooldag**. De mogelijkheden zijn divers: examens en deliberaties zo laat mogelijk organiseren, vak- en schooloverschrijdende groepsprojecten, cultuur- en sportactiviteiten, taal- en wetenschapsprojecten, ... Dit soort momenten kan ook aangegrepen worden om na te denken over de toekomstige studiekeuze. Zo kunnen bedrijven zich komen voorstellen op school of kunnen leerlingen aan een bedrijfsbezoek deelnemen.

› Positief engagement

Leerkrachten melden herhaaldelijk **een toenemend aanvoelen van onveiligheid op school**. Wanneer ouders of hun kinderen zich systematisch misdragen (fysiek of verbaal geweld, vandalisme, ...) is de N-VA van mening dat er sneller en strenger mag opgetreden worden, al dan niet in samenwerking met de politiediensten. Dat steeds meer ouders het attest van hun kinderen (juridisch) aanvechten, vindt de N-VA evenmin een goede zaak. Van de ouders verwachten wij integendeel een positief engagement. Soms is dit ver zoek, getuige de vele klachten of de afwezigheid van de ouders op het oudercontact. Hoe vaak komt het niet voor dat net die ouders niet opdagen met wie het contact bijzonder nuttig zou zijn?

“Jongeren met ouders die hen niet steunen, geen discipline en leergierigheid bijbrengen, hen niet pushen om goed Nederlands te leren, zullen kapseizen.”

Guy Tegenbos, in De Standaard, 01/09/2011

7. Iedereen hoger onderwijs?

De Vlaamse hogescholen en universiteiten staan internationaal behoorlijk aangeschreven. Vlaanderen doet ook heel wat inspanningen om de barrières naar het hoger onderwijs te verlagen. Die democratisering van het hoger onderwijs werpt haar vruchten af. Veel Vlaamse jongeren vinden de weg naar het hoger onderwijs, en dat is een goede zaak.

Op dit moment is er echter sprake van een **massificatie van het hoger onderwijs, wat niet gelijk te stellen is met een democratisering**. In het academiejaar 2010-2011 steeg het aantal generatiestudenten - dit zijn de studenten die zich voor het eerst inschrijven voor een professionele of academische bachelor - met 3 procent in vergelijking met het academiejaar daarvoor, naar een totaal van 48 370 studenten.¹⁹ In het academiejaar 2010-2011 waren in totaal 213 365 studenten ingeschreven aan een Vlaamse hogeschool of universiteit.²⁰

De onderwijsinstellingen kunnen deze toevloed nauwelijks nog slikken. De signalen zijn duidelijk: de infrastructuurtekorten (aula's en studentenkamers), het tekort aan voldoende kwalitatieve stageplaatsen in een aantal studierichtingen, de groeiende onderwijs-taakbelasting van docenten en professoren.

De slaagkansen van eerstejaarsstudenten aan Vlaamse universiteiten zijn bovendien erg laag. In het academiejaar 2009-2010 slaagden slechts 13 780 van de 48 856 nieuwe studenten in het eerste jaar hoger onderwijs volledig. Dat is amper 28 procent. Worden de gedelibereerde punten toegevoegd, dan stijgt het percentage tot 38 procent, nog steeds ruim onder de helft. **Er schort dus duidelijk wat aan de oriëntering** van de studenten en/of aan hun startkwalificaties.

Het falende oriëntatiebeleid wordt mee in de hand gewerkt door de **flexibilisering van het hoger onderwijs**. Door het leerkredietsysteem haalt elke student wel wat vrijstellingen waardoor het voor een aantal van hen langer duurt voor ze tot de vaststelling komen dat de opleiding die ze volgen toch niets voor hen is, zij het inhoudelijk of op vlak van de eigen capaciteiten. Bovendien zitten heel wat studenten met vragen over hun individuele studietraject. Ook voor bedrijven en ondernemingen is het niet altijd duidelijk welk inhoudelijk traject er schuilgaat achter een bepaald diploma. De oorspronkelijke doelstellingen van het flexibiliseringsdecreet, namelijk het stimuleren van mobiliteit, differentiatie en levenslang leren, zijn terechte objectieven. Maar de ongewenste neveneffecten vragen dringend om een goede aanpak.

¹⁹ Zie www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/werken/studentadmin/studentengegevens/hoger_onderwijs_in_cijfers_2010-2011.pdf

²⁰ Zie www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/2010-2011.htm

De N-VA wil duidelijk blijven inzetten op democratisering, maar dan zonder de illusie te wekken of te voeden dat hoger onderwijs zomaar voor iedereen haalbaar is, of door in te boeten op kwaliteit. Want **kwaliteit is dé uitdaging waar ons hoger onderwijs vandaag voor staat**. Voor de N-VA ligt het antwoord in een efficiënte en intense studiekeuzebegeleiding, gekoppeld aan een oriëntatieproef. Beginnende studenten moeten meer houvast krijgen door middel van modeltrajecten. Voor de N-VA dringt een rationalisering van het landschap van het hoger onderwijs zich op. Alleen zo kunnen deze onderwijsinstellingen de hoge kwaliteit van hun opleidingen blijven garanderen en zich internationaal profileren.

› Oriënteringsproeven en modeltrajecten

Het is zinloos de aula's te laten uitpuilen met studenten die niet geïnteresseerd zijn of niet over de juiste capaciteiten beschikken. Dit werkt selectie door falen in de hand. Het kost de ouders en de maatschappij veel geld en het demotiveert bovendien de student. De N-VA pleit daarom voor de invoering van een **verplichte, maar niet-bindende oriënteringsproef voor de overgang naar het hoger onderwijs**. Deze oriëntatieproef moet niet zozeer peilen naar kennis, maar wel naar competenties die in relatie staan tot het gekozen studiedomein. Meer algemeen moet ze daarnaast nagaan of de student de competenties heeft die nodig zijn voor een studie in het hoger onderwijs. Op die manier kunnen we de student helpen bij het uitstippelen van een studietraject dat aansluit bij zijn interesses en capaciteiten. Ouders krijgen zo ook bijkomende informatie over de haalbaarheid van de keuze van hun kinderen. Uiteraard moet men vervolgens nagaan in welke mate deze proef een voorspeller is van de slaagkansen in het hoger onderwijs. Het invoeren van dergelijke proef wordt trouwens steeds breder gedragen door het maatschappelijke middenveld.

Pas binnen enkele jaren zullen we de gevolgen van de flexibilisering van het hoger onderwijs ten gronde kunnen evalueren. Zijn er meer studenten die een diploma hoger onderwijs halen? Of blijft men langer in het hoger onderwijs vooraleer men vaststelt dat het te hoog gegrepen is? Verlaat men het hoger onderwijs zonder kwalificatie en met enkel een aantal credits op zak? We kunnen nu al vaststellen dat de flexibilisering geen onverdeeld succes is. Daarom kiest de N-VA voor **een systeem met duidelijke en meer bindende modeltrajecten**. Het biedt beginnende studenten een duidelijke structuur en houvast, maar laat ook progressief meer ruimte aan de student om zelf zijn curriculum in te vullen.

“Vroeger was de omgeving van de student – de hogeschool en de universiteit – vasthoudend en dat maakte het iets gemakkelijker. Je kreeg duidelijkheid: dit zijn de cursussen, dit moet je kennen voor het examen, die dag is het examen. Vandaag krijg je al bij je inschrijving een enorme keuzemogelijkheid: wat ga je met je studiepunten doen, welk pakket ga je samenstellen, wanneer denk je voor dit vak examen af te leggen? En als je niet voor alle vakken geslaagd bent, kun je een individueel aangepast jaar doen. De hamvraag is: welke intelligentie en vooral welke maturiteit moet je hebben om dit aan te kunnen?”

Kinderpsychiater Peter Adriaenssens in zijn boek ‘Laat ze niet schieten’

De N-VA wil ook **het idee van een ‘bredere bachelor’** bekijken. Dit houdt in dat men ook kernvakken uit verschillende andere studiegebieden toevoegt aan één bepaalde bacheloropleiding. De student zou breed beginnen en na zijn eerste jaar een specifiekere richting kiezen. Dit maakt een betere keuze mogelijk en vermindert ook het aantal ‘dubbelaars’. Veel leerlingen weten op het einde van het middelbaar onderwijs immers niet goed wat ze precies moeten verwachten van een universitaire opleiding.

Een brede bacheloropleiding komt ook tegemoet aan de vraag van de arbeidsmarkt om mensen met een goede interdisciplinaire kennis. Uiteraard is zo’n brede bachelor niet zinvol voor elk studiedomein. Het mag geen synoniem zijn voor ‘uithollen’. De kwaliteit staat voorop.

De N-VA wil dat Europese onderwijservaring een wezenlijk onderdeel wordt van elke masteropleiding. **Internationale studentenmobiliteit** moet een recht worden voor alle studenten. Dat kan uiteraard enkel als er een behoeftedekkend aanbod van uitwisselingsbeurzen is.

Verder moeten, mede gezien hun economisch belang, de professionele bachelors verder versterkt worden, zodat zij, ook na de integratie van de academische bachelors, hun rol kunnen blijven spelen in het hoger onderwijs. De afgestudeerden zijn bekwame, flexibele en onmiddellijk inzetbare beroepsbeoefenaars. Daarom moeten deze opleidingen in nauw contact staan met het beroepenveld en met het regionale maatschappelijke en economische weefsel.

› Alles, altijd en overal?

Ten slotte pleit de N-VA voor een grondige rationalisering van het hoger onderwijs. Ook vandaag nog wordt het landschap van het hoger onderwijs in Vlaanderen duidelijk afgebakend door levensbeschouwelijke grenzen. Daardoor kampt Vlaanderen nog steeds met een **te verspreid en te versnipperd aanbod in tal van studiedomeinen**. Denk maar aan situaties waarbij eenzelfde opleiding wordt aangeboden door twee verschillende onderwijsinstellingen die zich op een steenworp van elkaar bevinden. Dat is niet alleen nutteloos, het kost ons ook bijzonder veel geld. Daarom vindt de N-VA het beter om in te zetten op een beperkt aantal expertisecentra, die zich internationaal profileren op een bepaald domein. Een concentratie van bepaalde opleidingen moet bespreekbaar zijn. Concurrentie is goed. Maar een universiteit per provincie met een aanbod van alle studiedomeinen, is voor de N-VA allesbehalve wenselijk. Laat staan dat dergelijke optie financieel haalbaar zou zijn!

© Dreamstime

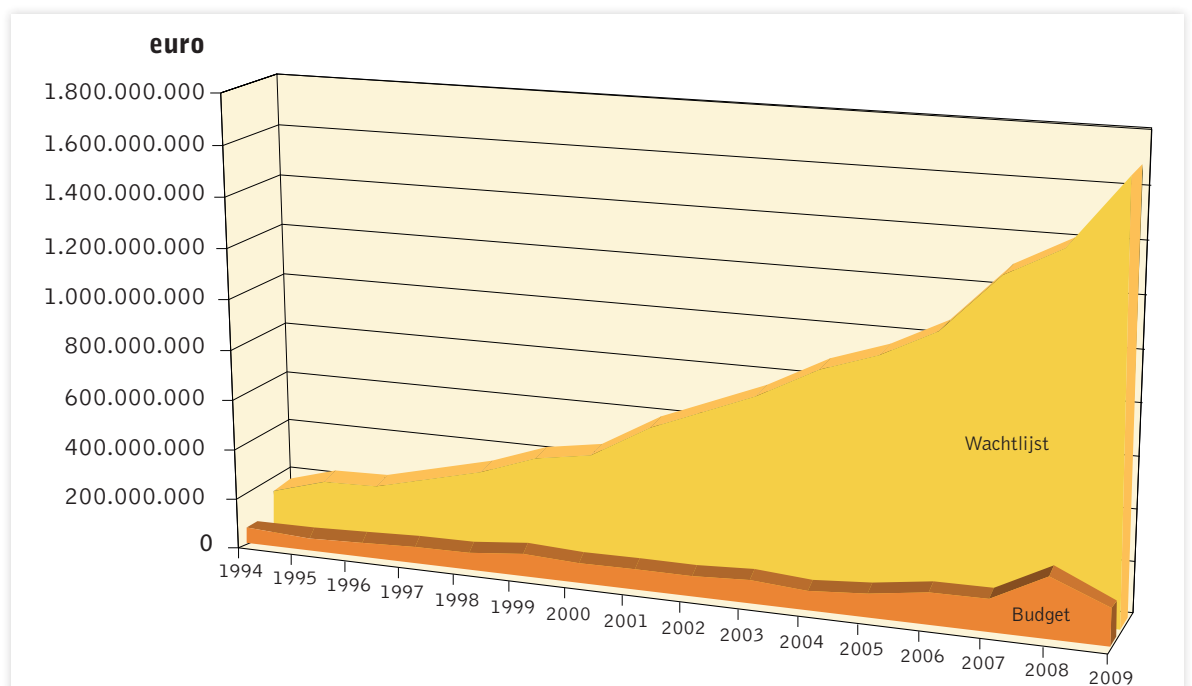
8. Een moderne en behoeftedekkende schoolinfrastructuur

Er komen twee enorme uitdagingen op ons af. Allereerst is er de **demografische uitdaging, vooral in de steden**. In Antwerpen alleen al stevenen we volgens prognoses voor de periode 2010-2025 in het basisonderwijs af op een toename van 19 000 tot 23 500 kinderen tussen drie en elf jaar. Vrij vertaald zijn er dus 39 tot 49 extra scholen van 480 leerlingen nodig, en dit alleen al in het Antwerpse.

Daarnaast is er **op vlak van schoolinfrastructuur de laatste decennia een gigantische achterstand** opgebouwd. Van onze schoolgebouwen dateert 77 procent van voor 1980 en 45 procent zelfs van voor 1960. De beleidsverantwoordelijken van voorgaande regeerperioden hebben te weinig ingespeeld op het verouderende schoolpatrimonium. Zo besteedde Vlaanderen amper 3,5 procent van zijn onderwijsbudget aan infrastructuur. Het OESO-gemiddelde is 7,8 procent. De Vlaamse overheid investeert op dit moment gigantische bedragen in gebouwen, ook in gebouwen waar ze geen eigenaar van is, laat staan waarvan ze de eindbestemming bepaalt.

De verhouding tussen de vraag naar schoolinfrastructuur (wachtlIJst) en de middelen die het agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIO) ter beschikking heeft om te investeren in schoolinfrastructuur (budget) raakte volledig scheefgetrokken. Figuur 3 geeft bijvoorbeeld duidelijk aan dat **het verschil tussen het beschikbare budget en de kostprijs van de ingediende projecten** in 2009 al opliep tot meer dan 1,5 miljard euro.

figuur 3: Evolutie budget-wachtlIJst scholenbouw²¹

²¹ Zie www.scholenvanmorgen.be/sites/default/files/100610_scholen_van_morgen.pdf (Vlaamse Regering)

DBFM: 'design, build, finance, maintenance'

Volgens het DBFM-principe tekenen scholen in op een programma waarbij ze dertig jaar een beschikking-vergoeding betalen in ruil voor de bouw en het onderhoud van hun school. Nadien wordt het schoolgebouw kosteloos overgedragen aan de inrichtende macht. Zo werd in mei 2012 nog een project opgestart voor zowat 200 nieuwe schoolgebouwen, goed voor een totale projectwaarde van anderhalf miljard euro.

Mede onder impuls van de N-VA, en niettegenstaande de budgettaire krappe tijden, maakte de Vlaamse Regering in deze regeerperiode **extra middelen vrij voor scholenbouw**. Alleen, een situatie die al tijdens een aantal opeenvolgende regeerperiodes was scheefgegroeid, kan niet zomaar worden rechtgetrokken.

Uit de Schoolgebouwenmonitor van 2008 blijkt dat de meeste scholen voldoen aan de basisvereisten in verband met veiligheid.²² Heel wat scholen zijn echter **niet uitgerust om de huidige pedagogische en maatschappelijke uitdagingen aan te gaan**. Denken we maar aan integratie van ICT, het multifunctioneel gebruik van ruimtes en de toegankelijkheid voor personen met een beperking.

Ondertussen lanceerde de Vlaamse overheid in 2005 een inhaaloperatie in de vorm van een publiek-private samenwerking (PPS). Het was de bedoeling om in samenwerking met de privé-sector de gigantische uitdaging versneld aan te pakken. Deze DBFM-operatie (afkorting voor

'design, build, finance, maintenance') plande de bouw en de renovatie van meer dan tweehonderd scholen. Dit staat los van de reguliere scholenbouw en de bijkomende inspanningen rond capaciteitsuitbreiding.

analyse

visie

op weg
naar
...

Het beleid inzake schoolinfrastructuur was in het verleden te vaak gekenmerkt door te lage investeringen en een kortetermijnvisie. Vandaag zijn de noden urgent: er moet absoluut meer in schoolinfrastructuur geïnvesteerd worden. De N-VA pleit voor een efficiënte en effectieve, maar tegelijk ook **volgehouden financiële inspanning voor de schoolgebouwen**.

²² AGIO (2009). *De schoolgebouwenmonitor 2008. Indicatoren voor de kwaliteit van de schoolgebouwen in Vlaanderen*. Antwerpen: Garant.

De N-VA pleit onder andere voor (proactieve) **regionale masterplannen, voor net- en schooloverschrijdende samenwerking** op vlak van capaciteit, en voor het **multifunctioneel gebruik van de schoolgebouwen**. Natuurlijk moet aandacht besteed worden aan het duurzame karakter van alle investeringen, inclusief investeringen in rationeel energieverbruik.

Het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) is de verantwoordelijke overheidsinstantie voor de financiering en de subsidiëring van de scholenbouw in het leerplichtonderwijs.

Ook hogescholen kunnen op AGION een beroep doen voor subsidiëring. De N-VA pleit ervoor dat AGION over **voldoende middelen** blijft beschikken om haar opdracht ten volle te kunnen uitvoeren. De onderwijsaanbieders moeten ook mee partner worden. In 2010 liep de wachttijd om via AGION subsidiëring voor scholenbouw te ontvangen immers nog op tot maar liefst tien jaar.

Ondertussen is gebleken dat het DBFM-verhaal niet zaligmakend is. Het is een ingewikkelde constructie en de procedures duren lang. Zo betalen scholen mee voor duur juridisch advies, middelen die ze beter aan hun kernopdrachten kunnen besteden. Verder nemen de 'beschikingsvergoedingen' grote hapen uit het werkingsbudget van de scholen. **De procedures moeten eenvoudiger en transparanter worden.** Men moet er ook over waken dat de vergoeding de financiële draagkracht van de school niet overstijgt.

In Vlaanderen worden inrichtende machten na dertig jaar eigenaar van de schoolgebouwen waarvoor ze gemeenschapsgeld ontvangen hebben. Voor de N-VA kan het niet dat, zeker bij capaciteitsproblemen, scholen die opgericht zijn met gemeenschapsgeld een andere bestemming krijgen. We moeten nagaan hoe we meer kunnen halen uit de bestaande infrastructuur. Elke school moet toegang hebben tot sportfaciliteiten, maar daarom moet niet elke school een eigen sportzaal hebben. Dat leidt immers tot een maatschappelijke extra kost die niet te verantwoorden is. Ook de mogelijkheden voor scholen om hun infrastructuur ook open te stellen voor verenigingen moeten beter worden ingevuld.

“Ons onderwijs is een van de beste ter wereld, maar het vertoont wel enkele hardnekkige fouten. Een zekere overbureaucratisering is er een van. Alleen al voor het kleine segment volwassenenonderwijs zijn 5 980 pagina’s Staatsblad nodig om te beschrijven welk diploma je moet hebben om te mogen les geven.”

Guy Tegenbos, in De Standaard, 26/08/2011

9. Betere resultaten met minder structuren

In Vlaanderen krioelt het van de regionale onderwijsstructuren. Deze structuren zijn bovendien voor alle onderwijsonderdelen verschillend. Beleid en burger krijgen te maken met onderwijszones voor scholengemeenschappen, werkingsgebieden voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's), werkingsgebieden in het volwassenenonderwijs, de regionale technologische consortia (RTC's) op provinciaal niveau in RESOC-gebieden, associaties in het hoger onderwijs en filialen in het deeltijds kunstonderwijs (DKO), lokale overlegplatforms en LOP-gebieden (lokale overlegplatforms) in de steden en gemeenten, enzovoort. **Dit kluwen maakt ons onderwijslandschap ondoorzichtig en inefficiënt.**

Bovendien is ons onderwijslandschap **ook nog eens versnipperd in onderwijselanden** (netten, scholengemeenschappen, bovenschoolse structuren, ...). In deze onderwijsstructuren zijn heel wat mensen actief. Zo is er in het leerplichtonderwijs per zes leden van het onderwijs- en bestuurspersoneel één personeelslid met nog 'andere taken'. Eén vierde van deze groep werkt bij een centrum voor leerlingenbegeleiding, bij de inspectie, bij de pedagogische begeleiding, in internaten, bij de koepel, als gedetacheerde leerkracht. Maar wat doen deze personeelsleden precies? En wat is de meerwaarde voor de leerlingen en de leerkrachten in de klas? Leerkrachten ervaren de vele structuren vaak niet als een effectieve en efficiënte ondersteuning. Scholen en ouders zijn duidelijk vragende partij voor meer onderwijzend personeel. Maar dan vooral in de klassen en niet bóven de klassen.

De N-VA wil het onderwijslandschap **op een transparante en efficiënte wijze organiseren**. Met samenwerking tussen steden en gemeenten, scholen en netten, onderwijsvormen en -niveaus. Maar ook door samenwerking met aanverwante domeinen, zoals bijvoorbeeld de kinderopvang.

De N-VA wil het onderwijs zo organiseren dat **opnieuw mensen en niet langer structuren centraal staan**. Structuren zijn er om leerlingen, leerkrachten en directies te ondersteunen, en niet omgekeerd. De beschikbare middelen moeten in de eerste plaats worden gebruikt in de school en in de klas. Diensten voor leerlingenbegeleiding en pedagogische begeleiding worden samengebracht in één afgeslankte en goedkopere netoverschrijdende structuur. Hierdoor komen middelen (mensen, tijd en geld) vrij die elders veel beter kunnen renderen.

© Dreamstime

De N-VA streeft naar uniforme onderwijsgebieden, waarin telkens een volwaardig en kwalitatief aanbod voor kleuteronderwijs, leerplichtonderwijs, deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs bestaat. Deze onderwijsgebieden vormen dan meteen ook de brede werkgebieden voor scholengemeenschappen, de regionale technologische centra (RTC's) en de lerarenopleiding.

› Netgebonden begeleiding afbouwen

De N-VA vraagt een **grondige hervorming van de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB)**. De term CLB roept bij leerlingen, leerkrachten, ouders en directies vaak negatieve herinneringen op. De CLB's moeten ondersteuning bieden, maar zo ervaart men dat in de praktijk niet altijd. Meer nog, sommige scholen werven zelf psychologen en pedagogen aan en bouwen zo een eigen, goed werkende dienst voor leerlingbegeleiding uit.

De onderverdeling van CLB's in netten en koepels maakt bovendien dat er in een stad of regio vaak twee verschillende CLB's actief zijn. Met elk een directeur, een medische staf en een psycholoog. Daarom stelt de N-VA voor om een deel van de middelen rechtstreeks aan de scholen toe te kennen, zodat deze voor de eerstelijnsopvang een **eigen interne dienst voor leerlingenbegeleiding** kunnen uitbouwen. Als er dan toch nog externe begeleiding nodig zou zijn, kan men hiervoor terecht bij een **overkoepelend en neutraal expertisenetwerk** dat wordt ingericht op het niveau van het onderwijsgebied. Levensbeschouwing discrimineert immers niet tussen handicaps of beperkingen. Iemand met dyslexie zal in het katholiek onderwijs geen andere noden hebben dan in het GO!.

Elk onderwijsnet heeft vandaag ook een eigen pedagogische begeleidingsdienst. In de praktijk functioneren heel wat van deze begeleiders nog steeds als 'inspecteurs van het net'. Veel leerkrachten wijzen op het geringe effect van deze pedagogische begeleiding op hun dagelijkse klaspraktijk. Toch worden hieraan behoorlijk wat middelen besteed.

Scholen moeten voor deze begeleidingsdienst een bijdrage leveren aan hun koepel, terwijl ook het departement Onderwijs nascholingsmiddelen ter beschikking stelt. Dat is dubbelop. De N-VA kiest daarom voor een **beperkte, maar meteen netoverschrijdende pedagogische begeleidingsdienst** en dus de afbouw van de netgebonden pedagogische begeleiding.

Met de vrijgekomen middelen wil de N-VA de scholen aanmoedigen om hun **nascholing extern in te kopen**. Enkel de kwalitatief goede nascholing blijft zo overeind. Werkingsmiddelen en uren voor bijzondere pedagogische taken mogen enkel nog in de eigen school of scholengemeenschap ingezet worden. Zij kunnen niet worden doorgestort of doorgeschoven. Ook initiatieven van de onderwijskoepels om zelf nascholing te ontwikkelen moeten, alleen al omwille van het gebrek aan kostenefficiëntie, worden aangepakt. Tot slot vindt de N-VA dat de koppeling tussen het aantal leerlingen en het aantal pedagogische begeleiders moet afgeschaft worden.

› Efficiëntie en transparante financiering

Ook **in de onderwijskoepels zelf dringt zich een hervorming op**. Decreten en besluiten worden door de overheid (departement Onderwijs) vertaald in 'weTwijsthema's' en omzendbrieven zodat scholen zouden weten wat ze moeten doen. De 'ambtenaren' van de onderwijskoepels doen dit werk op hun beurt nog eens over. Dat lijkt ons geen toonbeeld van efficiëntie.

Ook de financiering kan transparanter. Bij het GO! worden tekorten automatisch bijgepast door het departement Onderwijs. De andere koepels halen hun financiële middelen onder meer uit de bijdragen die de scholen leveren uit hun werkingsmiddelen (middelen die hiervoor niet bedoeld zijn) en dotaties. Bovendien worden de pedagogische begeleiders die in leerplancommissies zetelen integraal betaald door het departement Onderwijs en worden ook nog tal van leerkrachten gedetacheerd en tewerkgesteld in de onderwijskoepel.

De N-VA kiest voor **een transparant systeem van financiering waarbij koepels recht hebben op een basisfinanciering**. Zij kunnen geen bijdrage meer vragen van de scholen. Ook leerkrachten detacheren naar de koepel wordt niet langer mogelijk. De koepels focussen zich voortaan op een aantal kerntaken, zoals de opmaak van leerplannen en de ondersteuning van scholen bij boekhouding, personeelsbeleid en scholen-

bouwdossiers. Tekorten bij het GO! worden niet langer bijgepast door het departement Onderwijs. Tegelijk moet men vastleggen waaraan scholen hun werkingsmiddelen kunnen besteden en moeten er maximale bedragen worden bepaald die in reserves kunnen opgespaard worden. Op vandaag storten tal van scholen, veelal uit het katholiek net, heel wat geld van hun werkingsmiddelen door naar koepels en/of patrimonium-vzw's. Dat is geld dat dan wel elders wordt gebruikt of daar blijft opgespaard.

› Met samenwerking versnippering voorkomen

Binnen het studietoelaanbod van het basisonderwijs, maar vooral ook van het secundair onderwijs, pleit de N-VA voor **meer school- en netoverschrijdende samenwerking**. De verhouding personeel/leerling in het secundair onderwijs leert ons in elk geval dat de versnippering in het aanbod en het grote aantal verschillende studierichtingen de rationele inzet van de middelen ondergraaft. Zo kunnen drie klassen Latijn-Grieks met vier, vijf en zes leerlingen in verschillende scholen van dezelfde stad, perfect één klas van vijftien leerlingen vormen. Het is de taak van de overheid na te gaan waar het nog rendabel is om een aparte studierichting aan te bieden als er een alternatief in de buurt is. Scholen die rationaliseren dienen hiervoor beloond te worden. Door de degressiviteit van het aantal uren/leraar in verhouding tot het aantal leerlingen is dat nu niet het geval.

De vrijgekomen middelen wil de N-VA inzetten om opnieuw leerkrachten aan te trekken, kleinere klassen te creëren, broodnodige investeringen te doen in infrastructuur. Kortom: **om leerlingen meer kansen te bieden**. Ook het schuiven van middelen tussen structuuronderdelen moet verboden worden. Toegekende uren dienen gebruikt te worden voor de groep die deze uren oplevert. Anders gezegd: wie genereert, consumeert. Op die manier zullen de klassen in beroeps- en technische opleidingen met leerlingen die meer aandacht vereisen ook daadwerkelijk kleiner zijn.

© Nationale Beeldbank

De N-VA vindt het bijzonder positief dat er op initiatief van de Vlaamse Regering **een centrale inschrijvingsdatabank ('Discimus')** komt die op elk moment aangeeft of een kind ingeschreven is en in welke school. (Gescheiden) ouders kunnen hierdoor hun kinderen niet meer in twee scholen tegelijk inschrijven. Voor de scholen is het ook een concreet voorbeeld van planlastvermindering, want het helpt hen bij de praktische organisatie van een schooljaar. Ook in het aanpakken van spijbelgedrag kan een dergelijk register nuttig zijn.

10. Brussel en de Vlaamse Rand

10.1 Onderwijs is een gemeenschapsbevoegdheid

Onderwijs is een gemeenschapsbevoegdheid. Dat betekent dat alle erkende en gesubsidieerde scholen in Brussel **ofwel tot de Vlaamse ofwel tot de Franse Gemeenschap** behoren. Met andere woorden, de twee grootste gemeenschappen in ons land dragen een gedeelde verantwoordelijkheid voor het onderwijs in onze hoofdstad. Voor alle duidelijkheid, er bestaat geen Brussels (tweetalig) onderwijs. Bovendien is Brussel op vlak van onderwijs vrij uniek. Niet zozeer omdat er onderwijs wordt aangeboden in een minderheidstaal (namelijk het Nederlands), maar vooral omdat de moedertaalsprekers van die minderheidstaal zelf een minderheid vormen in dat onderwijs.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** kan een coördinerende rol op zich nemen: het kan de gemeenschappen samenbrengen om gezamenlijk problemen aan te pakken, zoals bijvoorbeeld de capaciteits- en spijbelproblematiek.

De N-VA ziet de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel enerzijds als een partner van de Vlaamse Gemeenschap en anderzijds als een ondergeschikt bestuur dat het Vlaamse beleid in Brussel mee vorm geeft en uitvoert - onder andere door flankerend beleid - maar het niet bepaalt. Zo is het niet de taak van de VGC om in samenwerking met het Brussels Gewest scholen te bouwen. Zo is het evenmin de taak van de VGC om het Vlaamse inschrijvingsdecreet een eigen, vrije interpretatie te geven. Het is wél de taak van de VGC om **een promotiebeleid voor het Nederlandstalige onderwijs in Brussel** te voeren en om daarbij als spreekbuis op te treden voor alle scholen en netten.

In de Vlaamse Rand ligt de situatie anders. **De scholen in de Rand liggen immers in Vlaanderen** en worden dus erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap, die er de enige aanbieder is van onderwijs. Ook de faciliteitenscholen in de zes faciliteitengemeenten (Drogenbos, Linkebeek, Wemmel, Kraainem, Wezembeek-Oppeem en Sint-Genesius-Rode) behoren tot de Vlaamse Gemeenschap.

“De ervaring en de sociolinguïstiek leren dat waar je tweetaligheid invoert of officieel aanvaardt, er een labiele toestand ontstaat. Daarbij evolueert uiteindelijk één van beide talen naar een lager sociaal statuut. Dat was al het geval in Vlaanderen in de 19de eeuw en er is lang gevochten om die toestand recht te trekken.”

Alex Vanneste, professor taalkunde UA, in Het Laatste Nieuws, 12/03/2007

10.2 Het capaciteitsprobleem samen oplossen in Brussel

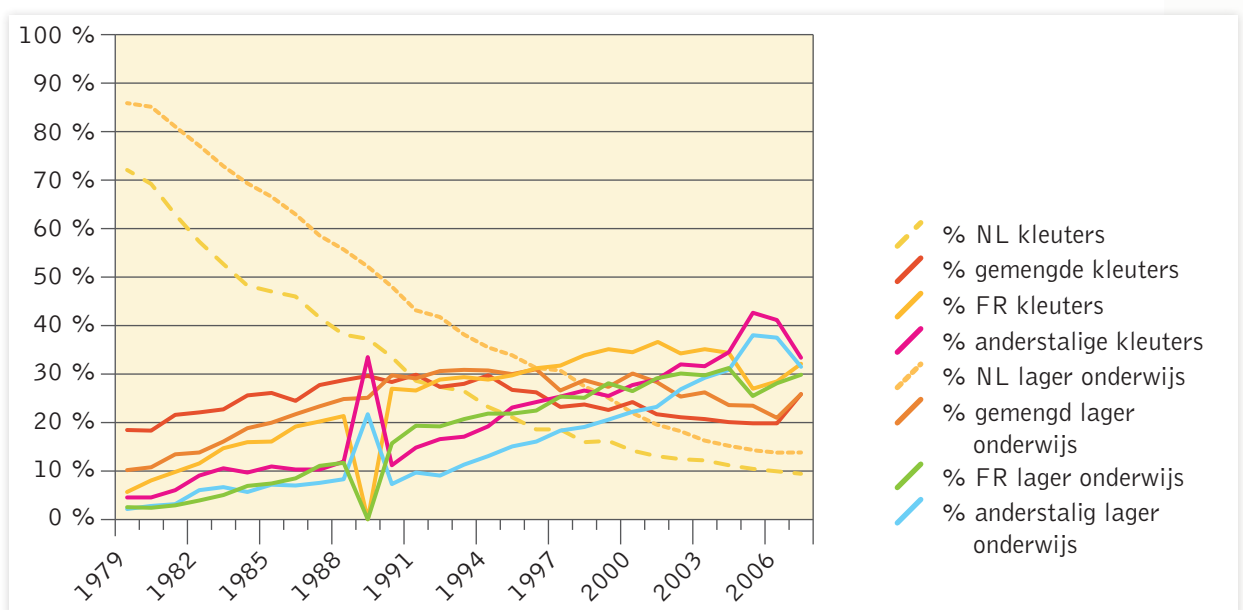
Het onderwijs in Brussel staat de komende jaren voor verschillende uitdagingen. De meest ingrijpende zijn de **demografische explosie en de toestroom van anderstaligen** (met andere woorden: Nederlands- noch Franstaligen). Tegen 2015 moeten er in het Brussels Gewest maar liefst 15 000 tot 18 000 plaatsen in het onderwijs bijkomen. Omgerekend betekent dit dat er in de volgende tien jaar ongeveer 70 nieuwe scholen moeten komen. Volgens de huidige verdeelsleutel moet Vlaanderen ongeveer 3 000 plaatsen of 20 procent voor haar rekening nemen.

Vandaag neemt Vlaanderen haar verantwoordelijkheid al. Drie kwart van de leerlingen in het Nederlandstalige onderwijs is anderstalig²³. **Het Nederlandstalige onderwijs neemt in verhouding dubbel zoveel anderstaligen op als het Franstalig onderwijs in Brussel.** Bovendien doet de Vlaamse overheid op dit ogenblik ook ernstige financiële inspanningen

om de capaciteitsnood weg te werken: Vlaanderen investeert voor ongeveer 2 000 extra plaatsen in het Nederlandstalig onderwijs tegen 2015.

De N-VA wil dat Vlaanderen blijft investeren in zijn hoofdstad en zijn onderwijs en pleit daarom voor een aangepaste Brusselnorm. Op dit moment investeert de Vlaamse Gemeenschap 5 procent van haar gemeenschapsmiddelen in Brussel. Dit percentage is gebaseerd op 30 procent van de Brusselse bevolking (met andere woorden 300 000 mensen) of 5 procent van zes miljoen Vlamingen. De bevolkingsexplosie, maar ook de specifieke uitdagingen ten gevolge van de toestroom van anderstaligen, maken het weinig vanzelfsprekend dat 5 procent volstaat. Wel integendeel. De N-VA wil **extra investeren in het onderwijs in Brussel**. Niet alleen in gebouwen, maar ook in leerkrachten, in zorg en in de taalverwerving van het Nederlands.

Het onderwijs in onze hoofdstad is een gedeelde verantwoordelijkheid. We stellen echter vast dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest faalt in haar coördinerend rol. De N-VA eist **dat de Franse Gemeenschap dringend**

figuur 4: Evolutie gezinstaal van kleuters en leerlingen in het lager onderwijs²⁴

²³ Cijfers: www.vgc.be/Onderwijs/Onderwijsbeleid+van+de+VGC/Over+het+Brussels+Nederlandstalig+onderwijs/feb10.htm en BRIO-Onderzoeksverslag

²⁴ Zie www.briobrusseel.be/assets/onderzoeksprojecten/eindrapportcapaciteitbo.pdf

© Nationale Beeldbank

haar verantwoordelijkheid opneemt en werk maakt van een kwaliteitsverhoging van haar onderwijs. Het Nederlandstalige onderwijs is immers het slachtoffer van zijn eigen succes. De N-VA wil geregeld en rechtstreeks constructief overleg tussen de gemeenschappen om zo pijnpunten zoals de spijbelproblematiek effectief aan te pakken. In dat kader pleit de N-VA op termijn ook voor een **expliciete gemeenschapskeuze**. Enkel op die manier kunnen zowel de Vlaamse als de Franse Gemeenschap hun middelen optimaal inzetten. Door een bewuste keuze van de gemeenschap waar men wil toe behoren, kennen zowel Vlaanderen als de Franse Gemeenschap immers hun concrete doelpubliek.

10.3 Een plaats voor elk Vlaams kind

Het Nederlandstalige onderwijs in Brussel is slachtoffer van zijn eigen succes. Het wordt beschouwd als kwaliteitsvol en trekt veel anders- en Franstaligen aan. Vlaanderen investeert per leerling meer in zijn onderwijs in Brussel dan de Franse Gemeenschap²⁵.

Vorrang voor Nederlandstalige kinderen

Dankzij de N-VA is het voorrangpercentage voor Nederlandstaligen in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel opgetrokken naar 55 procent. Dit betekent dat 55 procent van de vrije plaatsen voorbehouden wordt voor 'bewezen Nederlandstaligen'. De 'verklaring op eer', die in het verleden systematisch misbruikt werd, is vervangen door objectieve maatstaven zoals een Nederlandstalig diploma of een attest van een taal-examen. De Franse Gemeenschap vond deze regeling ongrondwettelijk en bovendien in strijd met de vrijheid van onderwijs. Maar het Grondwettelijk Hof volgde die redenering niet.

Door de demografische explosie zal de druk op het Nederlandstalig onderwijs de komende jaren enkel toenemen - en niet alleen in Brussel, maar ook in de Vlaamse Rand (denken we maar aan Halle en Vilvoorde). Zo dreigen de plaatsen voor de Nederlandstalige kinderen absoluut in het gedrang te komen.

De N-VA is daarom voorstander van een **voorrangsregel voor kinderen van Nederlandstaligen in Brussel**. In de eerste plaats richt Vlaanderen zijn onderwijs immers voor hen in. Bovendien is er natuurlijk een voldoende kritische massa Nederlandstaligen nodig om het Nederlandstalige karakter en de kwaliteit van het onderwijs te behouden. Deze voorrangsregel moet gecombineerd worden met een transparant en effectief inschrijvingsbeleid.

Na de kinderen van ouders die Nederlandstalig zijn of die bewust voor de Vlaamse Gemeenschap kiezen (op termijn bijvoorbeeld al wie is ingeburgerd), willen we de overblijvende plaatsen verder opvullen met andere kinderen. De N-VA wil immers geen lege stoelen in de klassen. Zeker niet wanneer zoveel kinderen moeten 'vechten' om een schoolbank. De N-VA wil, consequent met haar sociaal onderwijsbeleid, hier **voorrang geven aan GOK-kinderen (Gelijke Onderwijskansen)**. De overblijvende plaatsen kunnen dan verder ingevuld worden door andere anders- en Franstaligen.

Naast het percentage plaatsen voorbehouden voor Nederlandstaligen, is natuurlijk de effectieve controle op en de toepassing van deze voorrangsregels van bijzonder belang. In het verleden doken hierbij vaak problemen op, zelfs indien Nederlandstaligen zich in een 'concentratieschool' wilden inschrijven.

Het spreekt voor zich dat de N-VA aan alle ouders die hun kind(eren) naar het Nederlandstalig onderwijs sturen **een positief engagement vraagt ten aanzien van het gebruik van het Nederlands**, ook buiten de schooluren. In het belang van hun kind(eren) vragen we hen om hun kind(eren) te laten deelnemen aan het Nederlandstalige vrijetijdsaanbod. Het is natuurlijk aangewezen dat de

²⁵ In een studie van CCFEE van 2005 bedroeg het verschil bijna 900 euro per leerling. De Vlaamse Gemeenschap investeert bijna 25 procent meer dan de Franse Gemeenschap.

“De tolerantie jegens andere talen in onze scholen leidt ertoe dat sommige leerlingen alleen in hun notities en in de contacten leraar-leerling Nederlands gebruiken. Sommige van mijn leerlingen gebruikten in hun contacten leerling-leerling altijd het Frans. Heel vaak heb ik off the record dingen opgevangen als ‘Où est mon boekentas?’, zelfs onder 18-jarigen. Leerlingen die niet spontaan tot het algemeen gebruik van het Nederlands in een Vlaamse school komen, hebben tot spijt van wie het benijdt een bijkomende stimulans nodig.”

Johan Muyldermans, leerkracht in het Brussels onderwijs, in Klasse, mei 2012

ouders ook zelf Nederlands leren. Weigeren ze dit engagement, dan moeten we hen durven adviseren om de stap naar ons onderwijs niet te zetten. Naast het onderwijs moet Vlaanderen ook een breder, horizontaal beleid voeren en het buitenschoolse, Nederlandstalige aanbod versterken op cultureel en sportief vlak (bibliotheken, theateraanbod, sportfaciliteiten, ...).

Brussel is en blijft de hoofdstad van Vlaanderen. We willen de Nederlandstalige aanwezigheid daarom garanderen en zelfs versterken. De N-VA wil **het onderwijs strategisch inzetten als een element van vernederlandsing**. In de vorige eeuw stuurden ouders hun kinderen naar Franstalige scholen omdat Frans dé taal was ‘om het te maken in het leven’. De huidige noodzaak om goed Nederlandstalig te zijn, moeten wij op onze beurt inzetten om onze taal en cultuur meer op het voorplan te krijgen. Investeren in Nederlandstalig onderwijs in Brussel is dan ook een opportuniteit die Vlaanderen niet mag laten liggen.

10.4 Uitdagingen in de Vlaamse Rand rond Brussel

Het (Nederlandstalige) onderwijs in de Vlaamse Rand rond Brussel krijgt **steeds meer anders- en Franstaligen** over de vloer. In de negentien randgemeenten bedraagt het percentage nu overal meer dan 20 procent, terwijl in sommige gemeenten zelfs de meerderheid van de klassen anderstalig is. Het grootste deel van de anderstaligen zijn Franstaligen. Ook in de gemeenten die niet aan Brussel grenzen, noteren we een gelijkaardige tendens. Zo is het aantal anderstalige leerlingen in Ternat in zes jaar tijd verdubbeld. 20 procent spreekt thuis geen Nederlands. Deze anders- en Franstalige kinderen komen uit de Vlaamse Rand, maar ook uit Brussel. Door het capaciteitsprobleem en de zwakke kwaliteit van het Franstalige onderwijs, zijn dus niet alleen het Nederlandstalige onderwijs in Brussel maar ook de scholen in de Vlaamse Rand en de gemeenten rond Brussel slachtoffer van hun eigen succes.

Anderstalige kinderen schrijven zich in zonder de juiste (taal)bagage en Franstalige ouders verwachten in het Frans te woord gestaan te worden tijdens het oudercontact. Onder meer door de taalproblemen ontstaat er een onevenwicht in de scholen, met alle gevolgen van dien voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Onder druk van de N-VA werd **in het nieuwe inschrijvingsdecreet²⁶ een afstandscriterium opgenomen**, waardoor de druk op het onderwijs in de Vlaamse Rand hopelijk zal afnemen.

Brede aanpak

De N-VA pleit voor een horizontaal beleid, waarbij onderwijs, cultuur, sport en kinderopvang met elkaar samenwerken. Dit beleid moet kaderen in een nog bredere aanpak waarbij OCMW's een leefloon koppelen aan een inspanningsverbintenis, handelaars gesensibiliseerd worden voor de problematiek (bijvoorbeeld met een 'Week van de anderstalige klant') en sportclubs hun subsidies verliezen als ze geen trainingen in het Nederlands organiseren.

²⁶ Voorstel van decreet betreffende het inschrijvingsrecht, Parl.St. VI.Parl. 2011-12, nr. 1.042/14.

Op die manier worden anderstalige leerlingen uit Brussel immers aangemoedigd om in onze hoofdstad een plaats te vinden.

De evolutie is echter onomkeerbaar en in de toekomst zal de toestroom van anders- en Franstaligen nog toenemen. De Vlaamse overheid mag de problemen niet ontkennen en moet een krachtig signaal geven: Franstaligen, EU-burgers en allochtonen die in de Vlaamse Rand komen wonen, werken, leven, school lopen zijn welkom, maar ze moeten zich ook integreren. De eerste stap hierbij **is de voertaal te respecteren en het Nederlands te leren**. Kennis van het Nederlands zorgt immers voor kansen op de arbeidsmarkt en voor sociale integratie. Dit zal van de Vlaamse overheid een nieuw beleid vragen. En logischerwijs grote (financiële) inspanningen, ook op vlak van onderwijs.

De N-VA wil dat het kleuter- en leerplichtonderwijs in de Vlaamse Rand en in de nabije Vlaamse gemeenten beter ondersteund en begeleid worden. We denken hierbij bijvoorbeeld aan extra lestijden, kleinere klassen, programma's in verband met opvoedingsondersteuning en het wegwerken van taalachterstand, taalinspecties, taalbadjaren, taalremediëring buiten de schooluren, een netoverschrijdend steunpunt 'taal' waar scholen terecht kunnen voor advies, coaching en goede praktijkvoorbeelden. **Ouders die weigeren een (taal)engagement met de school en de leerkrachten aan te gaan**, moeten we durven aanraden hun kind(eren) in het Franstalig onderwijs in te schrijven. Ook het aanbod 'Nederlands tweede taal' (NT2) voor volwassenen moet voldoende groot zijn en aangepast aan de noden.

Ten slotte moeten de Franstalige scholen in de faciliteitengemeenten beter samenwerken met de Vlaamse Gemeenschap en zich beter afstemmen op onze Vlaamse samenleving. Want hiermee verhogen ze de sociaal-economische kansen van hun leerlingen en meteen ook de integratie en de leefbaarheid van de gemeenten in de Vlaamse Rand.

DEEL III.

De tien prioriteiten van de N-VA voor degelijk onderwijs

Vlaanderen is steeds erg trots geweest op zijn degelijk onderwijs. Die hoge kwaliteit moeten we absoluut blijven bewaken. Onze 'brains' (kennis én vaardigheden) zijn immers ons echte kapitaal. Er worden terecht heel wat middelen voor ons onderwijs ingezet. Maar dat gebeurt helaas niet altijd even efficiënt en doordacht.

De N-VA wil meer investeren in de kernopdracht van het onderwijs, namelijk het lesgebeuren zelf. De partij schuift daarbij tien prioriteiten naar voren.

Prioriteiten

- 1** We versterken het (lokale) sociale weefsel door werk te maken van buurtscholen en brede scholen. Scholen moeten uitgroeien tot **een motor voor gemeenschapsvorming**. We pleiten ook voor een vak 'maatschappelijke oriëntatie', zodat onze kinderen en jongeren meteen ook worden gevormd tot kritische en verantwoordelijke burgers.
- 2** We bouwen bruggen tussen onderwijs en arbeidsmarkt. **Scholen en bedrijven moeten sterke partners worden**. We zorgen voor een goede beschikbaarheid van ingenieurs en andere technici en leveren zo een belangrijke bijdrage aan de Vlaamse kenniseconomie. Ook jongeren met praktische competenties verdienen waardering. Daarom ontwikkelen we één stelsel van leren en werken, met een plan op maat voor elke leerling.
- 3** We zetten in op een **goede kennis van het Nederlands** als gemeenschappelijke basis én tegelijk ook op **meertaligheid**. Een ruime talenkennis draagt immers bij tot een grotere sociale en economische mobiliteit.
- 4** Het is de taak van de overheid om helder en duidelijk vast te leggen *wat* leerlingen op een bepaald moment in hun schoolloopbaan dienen te kennen en te kunnen, en de realisatie van deze doelstelling voortdurend te bewaken. *Hoe* men deze kennis en vaardigheden wil aanleren en laten verwerven, is echter een zaak van de scholen.

© Dreamstime

- 5** We leggen de lat hoog voor iedereen en streven naar **gelijke groeikansen voor elke leerling**. Elke leerling moet worden uitgedaagd op een voor hem haalbaar maar ook ambitieus niveau. Dit realiseren we het best **in kleinere klassen**. Leren hoeft niet per definitie 'leuk' te zijn, maar het resultaat ervan is dat wel. Zowel 'kennen' als 'kunnen' moeten op een inspirerende en aangename manier centraal staan. Een diploma is geen aanwezigheidsattest. Het staat immers garant voor verworven kennis en vaardigheden.
- 6** Leerkrachten en directies zijn de spilfiguren binnen ons onderwijs. Een goede leerkracht hoeft geen 'toffe ket' te zijn. Een goede leerkracht is gedreven, kent zijn vak, kan de inhoud op een uitdagende manier brengen en verdient daardoor ook het respect van de leerlingen. Iemand die kiest voor een loopbaan in het onderwijs moet van bij de start een duidelijk zicht hebben op zijn verdere professionele ontwikkeling. **De sleutel ligt bij vorming, ondersteuning en loopbaandifferentiatie**. We willen meer leerkrachten in kleinere klassen. De druk van regelgeving en administratie voor scholen moet naar omlaag.
- 7** **Ouders zijn de hoofdverantwoordelijken voor de opvoeding** van hun kinderen. De school kan hierbij behulpzaam zijn, maar men mag de school niet beschouwen als opvangnet voor opvoedingsproblemen. Het is aan de ouders en de samenleving om kinderen respect te laten opbrengen voor school en leerkracht.
- 8** We investeren in hoger onderwijs. Studenten en ouders moeten **beter begeleid worden bij de studiekeuze**, onder meer met behulp van een oriëntatieproef. Er moeten weer meer modeltrajecten komen om de student een betere houvast te bieden.
- 9** We investeren in een moderne schoolinfrastructuur, waarbinnen er plaats is voor elk kind. Koepel- en netgebonden ondersteuningsniveaus worden samengebracht in **afgeslankte, netoverschrijdende structuren** die ten dienste staan van leerlingen en leerkrachten. Hierdoor komen middelen (mensen, tijd en centen) vrij die men rechtstreeks kan investeren in de school.
- 10** We laten Brussel niet los. **Nederlandstalig onderwijs in onze Vlaamse hoofdstad** is in de eerste plaats bedoeld voor Nederlandstalige kinderen. We pakken de instroom in de Vlaamse Rand vanuit Brussel en Wallonië aan door voorrang te geven aan kinderen uit de eigen gemeente. Ouders die bewust kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs moeten het engagement aangaan om het Nederlands ook een plaats te geven in het dagelijkse leven dat het gezin in de Vlaamse Rand uitbouwt.

Kennen en kunnen. Voor morgen.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere: 'Wil niet vragen wat er morgen zal zijn'. Dit epicurisme van Horatius nodigt uit om rustig te genieten en het bij 'vandaag' te houden. Makkelijk natuurlijk, maar allesbehalve productief.

Het onderwijs staat nu net voor de opdracht op te voeden voor 'morgen' en meisjes en jongens die nog een leven lang te gaan hebben, een rugzak fundamenteën mee te geven. Die rugzak komt er natuurlijk niet alleen via het onderwijs. De school mag zeker niet afglijden tot het exclusieve opvangnet bij opvoedingsproblemen. Maar de schoolbanken zijn ook vandaag nog - en misschien meer dan ooit? - een centraal en cruciaal distributiepunt.

Leren hoeft niet leuk te zijn. Maar het resultaat ervan moet dat natuurlijk wel zijn. Jongeren verdienen een goede, op hun individuele mogelijkheden en ambities afgestemde 'return on investment'. Na de schooltijd moeten ze beter 'kennen' en 'kunnen'. Dat is hun grondrecht.

Laten onderwijs en politiek deze betrachting te vaak ondersneeuwen in een eerder klassiek debat over structuren, financiering en de onderlinge concurrentie? Zonder twijfel! Met stapels regels en een pak administratie als resultaat. De school wordt zo een instituut met hoge muren, nauwelijks verankerd in het sociale weefsel van de buurt.

De overheid, en dus bij voorrang de politiek, heeft als opdracht alle randvoorwaarden voor een sterk kwalitatief onderwijs tot stand te brengen. Dit veronderstelt duidelijke keuzes. Met dit onderwijsdossier heeft de N-VA die keuzes ook gemaakt. Onze hoofdtoon? We zetten de leerlingen, leraren en schooldirecties opnieuw centraal. Want precies zij schrijven dagelijks op het terrein het concrete verhaal voor morgen.

Bart De Wever

Algemeen voorzitter N-VA